

VIII.

Adalékok a Szepesi-Tátra alhavasi és havasi virányának ismeretéhez.*)

(Németből Scherfel W. Aurel után Dr. Daits Edé-től.)

II.

A mint ezen Évkönyvben megjelent első czikkem bevezetésében említém, feladatomná tettem: „mind a Kárpátok alja, mind pedig magának a Magas-Tátrának szűk határok közé foglalt vidékeit virányzati tekintetben leírni“. Az alantabbi növényösszeállítás illeti egyrészt a Tátra erdős, törpefenyős és havasi táját, a Gerlachfalvi-csúctól a Bélai-mészahavasokig bezárólag, másrészt pedig a Gánóczytól nyugati irányban Teplicz mögött Lucsivnán túl, Szepes-megye határához húzódó hegyláncolatot, a Lucsivnától éjszakra fekvő rövid „Kienberg“ nevű hegyemelkedés tekintetbe vételével. A Gánóczy-Teplicz-Lucsivnai-hegyeknek ezen utóbbi részlete is az erdős tájhoz tartozik, azonban a Poprád-folyó jobb partja és ezen hegyek közt elterülő térségek is, melyek rét, szántóföld és kevés kopár dombból állanak, hasonlóképp figyelemre méltattak és nem egy növénye a fensíknak talál itt utólagos említést.

Vidékünk magassági viszonyát tekintve, a Gerlachfalvi-csúccsal felemelkedik 2662 méterre a tenger színe fölé, tehát a magas alpesi tájba, sőt az elméleti örökös hóhatár fölé.**)

Földtani szempontból eléggé változatos. Az alapzat a Gerlachfalvi-csúctól a Fehérpataki-völgyön is túl gránitból áll, mely csak itt-ott hatalmas gneisz- és csillámpalatelepek által van megszakítva. A Kiálló-tól (Stösschen) keletre, melynek orma még gránitból áll, hozzá rakódnak veres homokkő, kősseni rétegek, quarzitok, aptychus-mész, felső triasmész, dolomit és tarka keuper márga. A Gánóczy-

*) Lásd: Évkönyv. VI. évfolyam. 1879. 245. l.

**) Matyasovszky. A Magas-Tátra geológiai vázlata. Ezen Évkönyv VI. évfolyama. 1879.

völgy alján találkozunk egy mésztuff-(savanyúvizes mész) teleppel, mely nyugat felé Tepliczig terjed, kelet felé azonban valószínűleg a déli Szepesség (Baldócz, Zsibra) hatalmasabban kifejtett mésztuff-telepjeivel áll összeköttetésben. A Gánóczytól délre fekvő hegység nagyjából melaphyrból áll, mely különösen a poprádi „Schlösschen“ nevű hegyen van szépen kifejlődve.

Tovább nyugat felé fellépnek veres homokkő, trias-mész, dolomit, szulovai törmelék és Lucsivna mellett egyszersmind kagylós mész.

Turfa-telepek és kiterjedt zsombékok találhatók a Magas-Tátra erdős táján, a Felka-víztől kezdve egészen Rokusz határán túl, épen így a másik vidéken Gánócz és Teplicz között, valamint Lucsivna mellett is.

A Magas-Tátra vidéke, nevezetesen annak főtörzse (gránit) vízben igen dús. Nagyobb patakok: a Felka-víz, a Veres-patak (Rothbach), a Kő-patak (Steinbach), a Fehér-víz (Weisswasser), a Fekete-víz (Schwarzwasser) és a Hég-víz (Hegwasser), a két utóbbi már a mészalpesekben. A másik vidéken van a nem több, mint két kilométernyire futó, de vízben igen gazdag Tepliczi-patak és a Lucsivnai-víz, valamint az ezen vidéket jobb partjával érintő Poprád-folyó.

I. Az erdős táj.

Vidékünkön a tulajdonképeni erdő 720—790 mtrnyi magasságban kezdődik a Tátra lejtőin és csak néhány előbbre nyomuló erdőtelejekkel, mint p. o. a késmárki Hosszú-erdő (Langenwald), száll alábbra. Zárt állományokban felemelkedik 1400 méternyire a tenger színe fölé.

A grániton az uralkodó fa jelenleg még mindig a *veres jegenye* (*Abies excelsa* DC.), de e mellett megemlítendő, hogy vágásokban, 1000 méternyi magasságban, hol a magvetés csupán a természetre bízatik, most a *veres fenyő* (*Abies Larix* Lam.) telepedik meg.

Mondják, hogy azelőtt ott, hol jelenleg majdnem kizárólag csak veres jegenyék emelkednek, a *fehér jegenye* (*Abies alba* Mill.) egész összefüggő nagy állományokat képezett, p. o. a Nagyszalóki erdőben;* most itt is sokkal gyéresebb, vagy elszórt, vagy csupán kis ligeteket képez. Számosabban és túlnyomóbban lép fel a Bélai-mészhavasokon. Az *erdei fenyő* (*Pinus silvestris* L.), az erdőkép-

*) Blásy Ede úr szóbeli közlései után.

zésben csak alárendelten vesz részt, bár mindenhol talál-
tatik és zárt állományokban is fellép.

A *czörböly-fenyő* (*Pinus Cembra L.*), jellemezve 3—5, hosszú, egy hüvelyben összeálló levele által, azelőtt-szintén gyakoribb volt mint most. Tetemes maradványokkal találkozunk a Nagytarpataki-völgyben, hol a Tarajkáról a Nagy-vízeséshez vezető úton legelőször megpillantjuk, azután fent magasan a Nagyszalóki-csúcs meredek, hozzáférhetetlen lejtőin, 1000 mtrnyi nagyobb magasságban számos példányban vesszük észre. A Kistarpataki-völgyben is előfordúl. Tenyésztve Tátrafürednél találjuk szép fiatal fák alakjában.

A *gyalog-fenyő*, *boróka* (*Juniperus communis*) természetesen itt is mindenhol otthonos.

Egyenként s csak mintegy behintve, ritkábban kis ligetekké egyesítve, mint p. o. a késmárki Hosszú-erdőben, az új-lesznai Rothbachban és a lucsivnai Nyír-erdőcskében, találjuk a *fehér nyírt* (*Betula alba L.*); tőzeglápokon és zombékos erdőkben, p. o. a Kiállón válfaját (var. *obovata*, *Betula pubescens Ehr.*), tojásdad, az alapon kikerekített levelekkel. Ez felhág 1570 méterre a tenger színe fölé. Az *erdei bükk* (*Fagus silvatica L.*), a Tátra déli oldalán egyes törpe példányokban csak meszes talajon a Bélai-havasokon és másfelől a Tepliczi-mészhegyeken található. Az éjszaki oldalon Zsdjár és Javorina felé már egész állományokat képez.

A fa- és cserjénemű fűzek közül el vannak még terjedve: posványos talajon a *babér fűz* (*Salix pentandra L.*) Uj-Tátrafüred és a Lucsivnai-fürdő közelében; a *parti fűz* (*S. riparia Willd.*), alul szürkésen - molyhos, szélén begöngyöltett, lándzsás-vonalalakú leveleivel, a Poprád-folyó partjain a Kienberg közelében; a *kecske fűz* (*S. Capraea L.*) és a *sziléziai fűz* (*S. silesiaca Willd.*), melyek egészen 1500 méter magasságra felemelkednek, majdnem mindenütt; a *fűles fűz* (*Salix aurita L.*), forrásos helyeken; a *feketélő fűz* (*S. nigricans Sm.*), zombékos helyeken a Tarpataki-völgyben, Tátrafüred és Uj-Tátrafüred mellett; a *kukojeza fűz* (*S. myrtilloides L.*) posványokon Rokusz mögött,*) azóta azonban többé nem található.

A *fekete loniczéra* (*Lonicera nigra L.*), a Magas-Tátra valamennyi völgyében, egészen fel a törpe fenyűig (1000—1600 méter).

*) Wahlenberg: Flora Carpatorum principalium. Göttingae 1814.

A *juhar jávor* (*Acer Pseudoplatanus L.*) nem éppen ritka a Nagytarpataki-völgyben.

A *veres berkenye* (*Sorbus aucuparia L.*) gyakori a Nagytarpataki-völgyben, 1000 métertől 1500 méterig felhágva, mely magasságban csak júliushó elején virágzik.

Az Gáncz-Tepliczi-hegyonulatnak erdei, melyek már körülbelül 730 méternyi magasságban a tenger színe fölött kezdődnek, ugyanazon fanemeket mutatják, túlnyomó itt azonban a fehér jegenye. (A Kienberg déli oldala, mely jelenleg majdnem egészen kopár, azelőtt ezen oldalon főképen erdei fenyűkkel volt benőve.) A melaphyr-hegyek déli lejtőin, Grénicz felé a *kocsántalan tölgy*-nek (*Quercus sessiliflora Sm.*) egy kis állománya lép fel, azonban a tölgy-erdő mindinkább fogyni és a tülevelű fáknek helyet engedni látszik. Gyakran és valódi vad állapotban találtnak itt a *fekete bodza* (*Sambucus niger L.*) a *fürtös bodza* (*S. racemosa L.*) zöldes bokrétaival és pompás skárlát-veres bogyoival; az *ühörke loniczéra* (*Lonicera Xylosteum L.*)

A *pöszméte ribiszke* és a *havusi ribiszke* (*Ribes Grossularia* és *Ribes alpinum L.*) mind meszes talajon, mind melaphyren és mészkövön.

A *sáska borbolya* (*Berberis vulgaris L.*) a Kienberg-hegyen a malom felé, de ritkán.

A *hárs szódok* (*Tilia europea L.*) a tölgyerdőben (Dubina) gyakori.

A *közönséges kőnászpolya* (*Cotoneaster vulgaris Lindl.*) melaphyr- és mészföldben, a poprádi Schlösschen-hegyen, valamint a Tepliczi- és Lucsivnai-hegyeken. A *lisztes bar-kócza* (*Aria nivea. L.*) igen kevés példányban a Lucsivna melletti tölgyerdőben.

A *közép bajnócza* (*Spiraea media Sw.*) melaphyren a Schlösschen déli lejtőjén; az *árva rózsza* (*Rosa alpina. L.*) jellemezve törzsén és ágain hiányzó tövisei által, minde-nütt, de a Magas-Tátra erdeiben is, p. o. mindkét Tátra-füred közelében, felhágva 1300 méternyi magasságig. A *tompalevelű rózsza* (*Rosa pimpinellifolia Lam.*) bokros erdő-szeleken mészföldön Teplicz mellett.

A *cseresznye szilva* (*Prunus avium. L.*) a tölgyerdőben a melaphyr-hegyek déli lejtőin gyakori.

A cserjenműekhez még a hangaféléket is hozzá kell számítani, melyek közt nevezetesen a *fekete áfonya* (*Vaccinium Myrtillus L.*), a *veres áfonya* (*V. Vitis idaea L.*) és a *repcsén kalluna* (*Calluna vulgaris Salisb.*) az erdős tájban nagy szerepet játszanak s ennek különös jelleget kölcsö-

nöznek. Mindenek előtt a fekete áfonya az, mely a Tátra erdeiben grániton a földet párnaszerűen befödi, a többi növényzetet majdnem egészen elfojtja és csak itt-ott a hasonlóképp tömegesen fellépő repcsén kalluna által, mint p. o. az úton, mely Tátrafüredről a Tarajkára vezet, váltatik fel. E kettő között azután bőven találattik mint harmadik a szövetségben, az ismeretes veres áfonya.

Meszes talajon a Bélai-havasokon a fekete áfonya ugyanszintén előfordul, itt azonban többé nem lép fel oly tömegesen, hanem csak egyenként. Ugyanaz áll a repcsén kallunáról is.

Figyelmesen körültekintvén, sajátságos viszony tárul fel előttünk. A tulajdonképeni „Drechslerhäuschen“ nevű havasi völgy nyilatánál összeszűkül és ott sziklatömegek mellett haladunk el, melyeken a már régen hiányzó repcsén kalluna más, mi nálunk csak mészkövön előforduló növényekkel, mint p. o. a *tollas szegfűvel* (*Dianthus plumarius L.*) és a *górnyakú kankalinnal* (*Primula longiflora All.*) tenyészik. A televényföldben csakugyan találattik mészgörgeteg is, mely a felette levő mészszikláról származik, ha azonban pontosabban megtekintjük, észreveszszük, hogy a mellékes sárgás-fehér közet, melyet első pillanatra mésznek tartottunk volna, kristályos kvarzit.

Ezen három hangaféle növény közül a fekete áfonya hág fel legmagasabbra, körülbelül 1850 m. magasságra a tenger színe fölött.

A *hamvas áfonya* (*Vaccinium uliginosum L.*) fekete, hasonlóképp kékesen hamvazott bogyóival, de festetlen virágnedvével mindenütt nő tözeges és zsombékos helyeken mint p. o. a Nagytarpataki-völgyben, de a hegyek lejtőin is felhág 1900 méternyi magasságra s a Felkai-völgyben még a Virágos-kerten is túl a Hosszú-tó felé. A *sávbogyó áfonya* (*V. Oxycoccus L.*) igen csinos növényke, kerek alakú visszahajlott, rózsa-piros pártával, igen finom biborveres virágkocsánokon, zsombékos posványokon kúszva *Sphagnum* között mindenütt nő; a Nagytarpataki-völgyben, a Nagyszalóki-erdőkben igen közel Új-Tátrafüred és Új Leszna mellett, a késmarki Nagy-erdőben (Grosser Wald) és Rokusz mellett. A *mocsáros rozsdabuza* (*Ledum pallustre L.*) a Tátra legritkább növényei közé tartozik, magam is csak egyetlen egyszer a Nagytarpataki-völgy egyik kiterjedt posványán találtam. Az *orvosi medvegerezd* (*Arctostaphylos officinalis W. et Gr.*) a Tátrában grániton nő, igen elszórtan; egyes példányokban már a tátrafüredi fürdőház felett, valamint a Károly-nyugalma felé vezető

úton, számosabban a Kereszthalmon fordul elő; a Lucsivnai-mészhegyeken is közönséges, hol egész területeket párnaszerűen beföd.

A többi hangafélék közül a Tátrában csupán az *Andromeda polifolia* L. jegyzendő meg, mely azonban már ezen vidéken kívül a Csorbai-tó mellett nő. Maga a hanga, az Azalea és a Rhododendron, más havasi tájaknak ezen diszei, nálunk egészen hiányzanak.

A virágtalan edényes növények közül előfordulnak az erdős tájon. A réti zsurló (*Equisetum pratense Ehrh.*), a késmárki Hosszú-erdőben (Ascherson*). Az édes gyökér páfrán (*Polypodium vulgare L.*) nedves, mohos sziklákon, szintúgy grániton, mint melaphyren és mészkövön; sziklákon a Tarajkaról a Nagytarpataki-völgybe vezető úton, a Schlösschen-hegyen Poprád mellett és mészsziklákon a Baba-hegyen Lucsivna mellett. Bükk páfrán (*P. Phegopteris L.*) és tölgy páfrán (*P. Dryopteris L.*); mindketten árnyékos erdőkben. Gyakoriak Tátrafüred körül és a Nagytarpataki-völgyben. Az ilvai *woodsia* (*Woodsia ilvense R. Br.*) melaphyr-sziklákon a Lopusna-völgyben Lucsivna mellett. (Kalkbrenner.)

A tüskés páprág (*Aspidium aculeatum Döll.*) a Bélai-mészavasok völgyzugaiban s patakjai mellett; a Drechslerhäuschen nevű völgyben (Hazslinszky**). A töviskés páprág (*A. spinulosum Schk.*); nedves, árnyékos helyeken, patakok mellett s tőzeg felett; gyakori mindkét Tátrafüred közelében. A férfias páprág (*A. Filix mas Sw.*); hasonlóképp az erdő árnyékos, nedves helyein, mindkét Tátrafüred közelében.

A mocsári páprág (*A. Thelypteris Sw.*) tőzeges, erdős helyeken; a késmárki Nagy-erdőben Rokusz felé (Haz-

*) „Ungarns u. Szlavoniens Gefässpflanzen von Dr. August Neilreich. Wien 1866 u. 1870.” szerint.

Vidékünkön, sőt az egész Szepességben az *Equisetum hiemale* L. lelő helye nem jelölhető meg egész biztonsággal. Azonban előfordul Árvaiban, mint ezt az előttem fekvő, dr. Szontagh Miklós úr által, Djerova (savanyúvizes kút) mellett, az Árva-folyó bal partján nem messze torkolatától a Vág-folyóba gyűjtött példányok bizonyítják.

**) Az adatok Hazslinszky után részint annak írásbeli közléseire, részint szerző következő műveire vonatkoznak:

„Hazslinszky Frigyes. Magyarhon edényes növényeinek fűvészeti kézikönyve. Pest. 1872.”

„Hazslinszky Frigyes. Ejszaki Magyarhon viránya. Fűvészeti kézikönyv. Kassán 1864.”

„Hazslinszky Friedrich. Beiträge zur Flora der Karpathen“ I. II. u. III. Bd. der Verhandlungen des zoologisch-botanischen Vereins in Wien.

linszky. Wahlenberg). A *papragy páprág* (*A. Filix femina Sw.*), igen közönséges a Tátra valamennyi erdejében, endves árnyékos helyeken.

A *törékeny hólyagharaszt* (*Cystopteris fragilis Döll.*), sziklákon és mohos helyeken a tepliczi erdőkben. A *zöldtájú bordalap* (*Asplenium Trichomanes L.*), közönséges a melaphyr-hegyek szikláin s köves térein. A *zöld bordalap* (*A. viride Hds.*), mészsziklákon Lucsivna mellett és a Drechslerhäuschen-ben.

A *köruta bordalap* (*A. Ruta muraria L.*), közönséges melaphyr- és mészkövön a poprádi Schlösschentől Lucsivnáig. A *szarvasnyelvű rinyaharaszt* (*Scolopendrium officinarum Sw.*), egykor nagyra becsült gyógyfünem, igen gyakori a mészhegyek völgyzugai és hasadékaiban a Vaskapu közelében a Drechslerhäuschen-ben.

A *sas repő* (*Pteris aquilina L.*), igen gyakori a Tátrafüred körüli erdőkben, baloldalt a Kilátás felé vezető sétaútról és a Tepliczi-mészhegyek bokros helyein. Tökéjének (rhizoma) keresztmetszete feketés rajzolatot mutat, melyben némi hasonlatosságot a két-fejű sashoz véltek feltalálni.

A *holdruta fürtharaszt* (*Botrychium Lunaria Sw.*), az erdők rétein, igen elszórva, sehol sem gyakori, mind grániton, mind mész- és homokkövön; a Drechslerhäuschen-ben. A *mádráfi-levelű fürtharaszt* (*B. matricariaefolium R. Br.*), a Rokusz mögötti posványos réten a Moosbrunnen felé (Hazslinszky.) A *hármalevelű fürtharaszt* (*B. ternatum Sw.*), posványos réteken Rokusz mellett (Engler.)*

A *boróka korpafü* (*Lycopodium annotium L.*), a Stösschen erdeiben, a Mész-zugban (Kalkschlucht) s a Drechslerhäuschenben. A *lapított korpafü* (*L. complanatum L.*), a nagyszalóki erdőben, Új-Tátrafüred alatt, igen ritka. A német ajkú lakosok „Wiedertäudt“-nek (halál elleni fünek) nevezik. A *kapcsos korpafü* (*L. clavatum L.*), mindenütt a Tátra erdeiben, már a Tátrafüred felé vezető úton ha nem is ritkán, de igen elszórtan.

A füvek még a következő fajok által vannak képviselve:

A *lándzsás nádtippán* (*Calamagrostis lanceolata Roth*), a Tarpataki-völgyben (Fritze et Ilse**): a *parti nádtippán* (*C. littorea DC.*), a Lucsivnai-patak partjain, de a Poprád-

*) Dr. Aug. Neilreich: „Ung. Slavon. Gefäßpflanzen“ szerint.

**) R. Fritze und Dr. H. Ilse: „Karpaten-Reise.“ Verhandlungen der k. k. zoolog. botanischen Gesellschaft in Wien. 1870.

folyó mellett is; az *erdei nádtippán* (*C. silvatica DC.*), közönséges valamennyi erdőben és vágásban, igen gyakori Tátrafüred és Új-Tátrafüred környékén. A *hegyi nádtippán* (*C. montana DC.*), a Tátrafüredtől a Tarpataki-völgybe vezető úton. A *kék sesleria* (*Sesleria coerulea Arduino*), mészsíklákon Lucsivna mellett s a Drechslerhäuschen-ben.

A *pelyhes csirók* (*Holcus lanatus L.*), a késmárki Hosszú-erdőben (Wahlenberg), itt-ott réteken is, de valószínűleg csak behozatott. A *puha csirók* (*H. mollis L.*), a késmárki Hosszú-erdőben (Wahlenberg).

A *taréjos koeleria* (*Koeleria cristata Pers.*), a melaphyr-hegyek száraz, gyepes helyein, de a rónaság útfelein is.

A *gyepes zab* (*Avena caespitosa Griessel.*), posványos, nedves helyeken, gyakori az út árkaiban Tátrafüred felé. A *ványiga zab* (*A. flexuosa M. et K.*), kopár, verőfényes helyeken s vágásokban; gyakori a Tátrafüredtől a Tarpataki-völgybe vezető úton. A *szőrösödő zab* (*A. pubescens Huds.*), utakon és mesgyéken Felka mellett.

A *henyélő danthonia* (*Danthonia decumbens DC.*), erdőkben gyakori; az Új-Tátrafüredtől a Felkai-völgy felé vezető úton.

A *bérczi perje* (*Poa alpina L.*), közönséges a Tátra erdeiben, legelőkön és réteken. A *kékellő perje* (*Poa caesia Sm.*), a Drechslerhäuschen-ben (Üchtritz*). A *sovány perje* (*P. trivialis L.*), bokrok mellett Teplicz közelében, de az előbbeni tájon is közönséges.

A *vízi mézpázsit* (*Glyceria aquatica Fresl.*), a Tepliczi-patak partjain.

A *juh csenkessz* (*Festuca ovina L. var. glauca.*), mészsíklákon Lucsivna mellett.

A *mezei rozsnok* (*Bromus arvensis L.*), réteken a Poprád melletti Blumenthal-ban.

A *szárnyalt kurtatopp* (*Brachiopodium pinnatum Paul de Beauv.*), gyakori a Lucsivnai-fürdő körül.

A *sudar magár* (*Nardus stricta.*), gyakori száraz talajon Tátrafüred közelében.

Sások. A *kétszoros sás* (*Carex disticha Huds.*), posványos réteken a késmárki Hosszú-erdőben. (Wahlenberg). A *sulymos sás* (*C. muricata L.*), a Gánóc-poprádi-hegyek bokros helyein. A *róka sás* (*C. vulpinia L.*), a felkai Hosszú-út árkaiban (Langerweg) mellett. Az *abajdócs sás* (*C. paradoxa Willd.*), és a *buglyos sás* (*C. paniculata L.*),

*) Dr. Aug. Neilreich: „Ungarns u. Slavon. Gefäßpflanzen“ szerint.

a Tepliczi-patak partjain a források közelében. A *csillagos sás* (*C. stellulata Gooden*), nedves réteken s az egész vidék forrásos helyein. A *kinyúlt sás* (*C. elongata L.*), posványokon Rokusz mögött. (Wahlenberg); a Nagy-erdőben Késmárk mellett. (Heuffel.) A *szürkés sás* (*C. canescens L.*), tűzeges talajon Új-Tátrafüred közelében; a Nagytarpataki-völgyben már a törpe fenyő közt. A *közönséges sás* (*C. vulgaris Fries.*), mindenütt posványos réteken, tűzeges talajon; gyakori az Újlesznai-mocsárookban, Tátrafüred körül, de a síkságon is. A *buxbaum sás* (*C. Buxbaumii Wahlenb.*), a késmárki Nagy-erdőben Rokusz mögött. A *molyhos sás* (*C. tomentosa L.*), posványos réteken Teplicz és Felka mellett. A *halmi sás* (*C. montana L.*), a melaphyr-hegyeken Poprád és Grénicz között. A *sokgyökű sás* (*C. polyrrhiza Wallr.* = *C. umbrosa Host.*; *C. longifolia Host.*; *C. praecox var. longifolia Wahlenb.*), jó, *C. praecox Jacq.*-kal éppen nem felcserélendő faj. A száruk első virágzárskor rendszeren 10 cmtrnyi hosszúak s a tavalyi fonyadt, de az alján rendszeren még zöld, 40 cmtrnél is hosszabb és 2 mmtrnyi széles levelektől sűrűn fedvék. A kőg fonalas üstökös rostokká szétfoszlik. Eréskor a száruk akkorák, mint a levelek. Itt a felkai „Grosse Heeg“ nevű dülő zsombékos rétein meglehetősen gyakori.

Az *újjas sás* (*C. digitata L.*), gyakori a Tepliczi-mészhegyeken; a lucsivnai Baba-hegyen (Hazslinszky.) A *fehér sás* (*C. alba Scop.*) és a *madárlábú sás* (*C. ornithopoda Willd.*), a Lucsivna melletti Baba-hegyen (Hazslinszky).

A *szürke-zöld sás* (*C. glauca Scop.*), a Drechslerhäuschen völgyében, egészen fel a törpefenyős táig. A *sápadt sás* (*C. pallescens L.*), a Tepliczi-hegyeken. Az *erdei sás* (*C. silvatica Huds.*), a késmárki Hosszú-erdőben. Az *oeder sás* (*C. Oederi Ehrh.*) felénél kisebb maggal, mint a *C. flava L.*; gyakori a Poprád-felkai vasúti állomás mellett lévő kavicsgödrök nedves helyein. A *villás sás* (*C. Pseudocyperus L.*), Késmárkon a vár-árkokban. (Wahlenberg.) A *hólyagos sás* (*C. vesicaria L.*), itt nem gyakori. A késmárki Hosszú-erdőben Tátraháza mögött, de álló vízben a Felka melletti agyagbányában is. A *bőgrés sás* (*C. ampullacea Gooden.*), mocsárookban Gánóc mellett; gyakori a Tepliczi-patak forrásai közelében. A *borzas sás* (*C. hirta L.*), mindenütt elárasztott helyeken, posványok és árkokban.

A *tavi káka* (*Scirpus lacustris. L.*) 2-50 méter magas szárral, mi nálunk igen ritka, eddig csak egyetlen egy helyen, álló vízben a Poprád-folyó egyik holt medrében.

(Scherfel Kornél). A *tabermontanus káka* (S. Tabermontani Gmel.), posványos réteken a gánóczi savanyúvíz-források közelében és a tepliczi források mellett is. A *lapított káka* (S. compressus Pers), Teplicz mellett posványos réteken.

Azonkívül nőnek vidékünkön:

A *mocsári scheuchzeria* (Scheuchzeria palustris L.), tőzeglápokon a „Rothbach“-ban Új-Leszna mögött, igen ritka. Vidékünkön az egyedüli, addig ismeretes termő hely. A *sárgás luzula* (Luzula flavescens Gaud.), a Nesselblösse táján. (Ilse*). A *magas luzula* (Luzula maxima DC.), mindenütt a Tátra erdeiben, különösen kissé nedves helyeken.

A *fakó szittyó* (Juncus glaucus Ehrh.), posványokban Teplicz és Gánóc, de Felka mellett is. Az *erdei szittyó* (Juncus silvaticus Reich.), Késmárk körül patakok mellett. (Hazslinszky.) A *havasi szittyó* (J. alpinus Vill.), mesgyéken Késmárk és Rokusz között (Ilse). A *kelyheces tofjeldia* (Tofjeldia calyculata Wahlbg.), tőzeges réteken Teplicz mellett és a Drechslerhäuschen-ben. A *fehér zászpa* (Veratrum album L.); mindenütt a Tátra erdeiben, már Tátrafüred közelében, felhág a törpefenyűs táj fölé, 1900 méter magasságra.

A *turbán lilium* (Lilium Martagon L.), rózsapiros, bíbor foltokkal ellátott leplekkel; mind grániton, mind melaphyr- és mészkövön. A Nagytarpataki-völgyben a Tarajkán alúl, a poprádi Schösschen-hegyen és Lucsivna mellett. Az *ágas hölve* (Anthericum ramosum L.), Lucsivna mellett, mészkövön. A *mezei tyúktarj* (Gagea arvensis Schult.), a melaphyr-hegyek alatt szántóföldeken Poprád mellett. A *szarvas hagyma* (Allium carinatum L.), a késmárki Hosszú-erdőben (Hazslinszky, Wahlenberg). Az *ormos hagyma* (A. acutangulum Schrad.), száraz méztuff-halmokon Gánóc mellett és a Drechslerhäuschen-ben 1700 méternyi magasságban.

A *négylevelű czillár* (Paris quadrifolia L.), elszórtan mindenütt a Tátra erdeiben, föl a törpe fenyűig; Tátrafüred közelében a Kereszthalmon.

A *sokböttykű gyöngyvirág* (Convallaria Polygonatum L.), melaphyren Poprád és Grénicz között, mészkövön Teplicz és Lucsivna mellett. A *pávafark gyöngyvirág* (C. verticillata L.), elszórtan az erdőkben; Tátrafürednél a nagy veres fenyűk alatt a Rainerház közelében. A *májusi gyöngyvirág* (C. majalis L.), a Tepliczi- és Lucsivnai-hegyek köves helyein. A *kétlevelű árnyvirág* (Majanthemum bifolium

*) Dr. August Neilreich: „Ungarns u. Slavoniens Gefäßpflanzen“ szerint.

DC.), mindenütt árnyékos erdőkben; igen közönséges a Tátrafüred és Uj-Tátrafüred körüli erdőkben. A tavaszi sáfrán (*Crocus vernus Wulf.*), meglehetősen magasságba hág fel és még május-hó végén virágozva olvadó hó mellett található a Nagytarpataki-völgyben a Rainer - gunyhó mellett.

A kikeleti hóvirág (*Galanthus nivalis L.*), a késmárki Hosszú-erdőben. (Scherfel Szilárd.) Az elődi korállyók (*Corallorhiza innata R. Br.*), a Bélai-mészhavasokon a Kalkgrundban. (Mauksch.)

A füles kosbor (*Orchis mascula L.*), a Drechslerhäuschen-ben; a bodza kosbor (*O. sambucina L.*), a „Veres-agyag“ (Rother Lehm) mellett, ritka. A gömbös kosbor (*O. globosa L.*), pázsitos legelőkön a Drechslerhäuschen-ben.

A jószagú tarbíbircs (*Gymnadenia odoratissima Rich.*), Lucsivna mellett.

A zöld pártakör (*Coeloglossum viride Hartm.*), sziklákön, a Tarajkáról a Nagytarpataki-völgybe vezető úton; a Kistarpataki-völgy nyilatánál a Lépcsőke (Treppchen) felett. A légyalakú bangó (*Ophrys myodes Jacq.*), igen ritka. Mészkővön Teplicz mellett, a Tepliczi-patak forrásaitól nyugatra és fölfelé. A gmelin bajuszvirág (*Epipogum Gmelini Rich.*), a Nesselblösse alatt (Hazslinszky). A piros tekeporhon (*Cephalantera rubra Rich.*), a Kienberg n. hegyen Lucsivna mellett, igen ritka.

A széleslevelű bibak (*Epipactis latifolia Allion.*), mindkét válfaj: a viridiflora és rubiginosa, erdőkben és vágásokban Teplicz és Lucsivna között elég gyakori.

A közönséges madárfészek (*Neotia Nidus avis Rich.*), az egész növény halvány barnás-sárga, árnyékos erdős helyeken a Teplicz és Lucsivna melletti hegyeken.

A gyökerező goodyera (*Goodyera repens R. Br.*), árnyékos erdőkben moh között, Teplicz és Lucsivna mellett.

A papucs cipőcím (*Cypripedium Calceolus L.*), bokros, köves helyeken a tepliczi források felett.

A sulymos baka (*Sparganium natans L.*), tőzeglápokon Uj-Leszna és Stóla mellett (Hazslinszky) (*Sp. simplex Huds.* már csak a Hernád-völgyben mocsárokból Kubach közelében nő; *Sp. ramosum Huds.* a Lucsivnai-fürdő tavában gyakori.)

A vidra csikszár (*Polygonum amphibium L.*), álló vízben a Poprád-folyó mellett. (A „terrestre“ válfaj sertés burokkal gyakori Felkán az utak mellett, de mindenkor virágtalan.)

A *pajzos lórom* (*Rumex scutatus L.*), gyakori a Tarpatak partjain s kavicsa között, a hasonló nevű völgy alsó részében.

A *havasi bögregtok* (*Thesium alpinum L.*), a Tepliczi- és Lucsivnai-mészhegyeken, valamint a Tátra keleti mészhegyein is.

A *henye boroszlán* (*Daphne Cneorum L.*), rózsapiros leplekkel, végálló, ernyőalakú csomókban, igen jószagú; elég gyakori a Tepliczi- és Lucsivnai-mészhegyekben az erdők tisztásain.

Az *európai kopotnyak* (*Asarum europaeum L.*), mindeütt az erdőkben Gánóczytól Lucsivnáig; a Rothbach szélén és a Rothbachban Új-Leszna mögött.

A *tengerparti útilapú* (*Plantago maritima L.*), mésztuffon a gánóczyi savanyúvíz-források közelében.

A *hármalevelű gyökénke* (*Valeriana tripteris L.*), mind a Tátra mind pedig a Gánóczy-lucsivnai-hegylánczolatnak valamennyi erdejében és vágásában, bokros, nedves helyeken. Az *egyszerűlevelű gyökénke* (*V. simplicifolia Kabath.*), a késmárki Hosszú-erdőben.

A *galamb sikantya* (*Scabiosa Columbaria Coult. var. lucida.*), gyakori a Drechslerhäuschen-ben, fel a törpe fenyűig.

A *havasi bérczlapú* (*Adenostyles alpina Döll.*), a Tátra nedves helyein s völgyzugaiban. Gyakori a Nagytarpataki-völgyben, mindjárt a Tarajka alatt s a Felkai-völgyben.

A *fehér szattyú* (*Petasites albus Gärtn.*), hasonlóképp a Nagytarpataki-völgyben, az úton a Tarajka alatt; a Bélai-mészhevasokon a „Schächten- és Kalkgrund“ táján, valamint a Baba hegyén, Lucsivna mellett.

A *havasi számdárlapú* (*Homogyne alpina Cass.*), igen gyakori a Tátrafüred és Új-Tátrafüred körüli erdőkben.

A *mellaparti gerebcsin* (*Aster Amellus L.*), Lucsivna mellett a Kienberg n. hegyen; ezen vidéken az egyedüli lelő hely.

A *micheel rukerczgerebcsin* (*Bellidiastrum Michellii Cass.*), mészhegyeken Teplicztől Lucsivnáig, valamint a Bélai-mészhevasok erdeiben is.

Az *aranyos ritkaréj* (*Solidago Virga aurea L.*), igen közönséges valamennyi erdőben.

A *fűzlevelű sertecskék* (*Inula salicina L.*), a Kienberg n. hegyen Lucsivna mellett. A *britt sertecskék*, (*J. britannica L.*) a Felka mellett lévő Hosszú-út árkaiban.

A *varádicslevelű cziczikóró* (*Achillea tanacetifolia* Allion.), melaphyr- és mészhegyeken, Gánóczytól Lucsivnáig.

A *kereklevelű aranyvirág* (*Chrysanthemum rotundifolium* W. et K.), mindenütt a Tátra nedves helyein s patakjai mellett, mind grániton, mind mészkövön, egészen fel a törpefenyős tájig. A *sátoros aranyvirág* (*Ch. corymbosum* L.), gyakori erdőszeleken s vágásokban Gánóczytól Lucsivnáig.

A *fehér üröm* (*Artemisa Absinthium* L.), gyakori a tölgyerdőben, a melaphyr hegyek déli oldalán Grénicz felé. A *mezei üröm* (*A. campestris* L.), mésztuffon a gánóczyi Kesseberg nevű hegyen.

Az *erdei gyopár* (*Gnaphalium silvaticum* L.), gyakori a Tátrafüred és Új-Tátrafüred körüli erdőkben.

A *német fonalfű* (*Filago germanica* var. *albida*), a késmárki Hosszú-erdőben. (Scherfel Szilárd.)

Az *osztrák tarkőr* (*Doronicum austriacum* Jacq.), nagy sárga fejecsessel, gyakori a Tátra erdeiben, nedves, árnyékos helyeken, valamint a patakok és csörgék mellett. Igen közönséges az Új-Tátrafüreden keresztül folyó patak mentében.

A *fodros dugasor* (*Cineraria crispa* Jacq.), a Bélai-mészhavasokon a Kalkgrund nedves forrásos helyein. A *hosszúlevelű dugasor* (*C. longifolia* Jacq.), a Drechslerhäuschen-ben. (Hazslinszky). A *narancsszínű dugasor* (*C. aurantiaca* Hoppe.), bokros mészhalmokon a tepliczi források felett. A virágfejcskéik tetemes nagyságúak, sötét narancs-sárgák.

Az *erdei úszógér* (*Senecio silvaticus* L.), a Tátra és a melaphyr-hegyvonulatnak erdeiben és vágásaiban; p. o. a Kilátásnál Tátrafüred mellett. A *havasi úszógér* (*S. alpinus* Koch.), mindenütt a Tátra erdeiben 950 métertől a törpefenyűn is túl. A *berki úszógér* (*S. nemorensis* L.), az erdőkben patakok mellett s völgyzugokban; gyakori Új-Tátrafüred mellett a patak mentén. A *posvány úszógér* (*S. paludosus* L.), posványokon Rokusz mögött. (Wahlenberg.)

A *közönséges körfény* (*Carlina vulgaris* L.), a Kienberg nevű hegyen Lucsivna mellett.

A *hegyi csükküllő* (*Centaurea montana* L.), a Tepliczi- és Lucsivnai-, valamint a Bélai-mészhegyeken is.

Az *álarczos bogács* (*Carduus Personata* Jacq.), a Drechslerhäuschen nevű völgyben. A *csüggedő bogács* (*C. defloratus* L.), a Lucsivna melletti mészhegyeken, a Kienberg-en s a Drechslerhäuschen-ben; itt körülbelül 1600 m. magasságban mészsziklák között. A *dombi bogács* (*C. collinus*

W. et K.) a Gánóc-lucsivnai-hegyek száraz sziklás helyein.

A *pöszke bárcs* (*Cirsium canum* M. a B.), posványos réteken a Lucsivnai-fürdő körül. A *változólevelű bárcs* (*C. heterophyllum* Allion.), a Tátra nedves helyein s a patakok partjain görgeteg között. Nem ritka a Felkai-völgyben.

A *gyapott bárcs* (*C. eriophorum* Scop.), erdőszéleken Rokusz mögött. Az *enyves bárcs* (*C. Erisithales* Scop.), citromsárga virágfejecsel, a Lucsivnai- és Bélai-mészhegyeken.

A *szőke oroszlánfog* (*Leontodon incanus* Schrank.), mészhelyeken Teplicz és Lucsivna között, valamint a Bélai-mészhavasokon is.

Az *alacsony, pozdor* (*Scorzonera humilis* L.), réteken a Rothbach-ban Új-Leszna mögött és pedig mind az angustifolia, mind a latifolia válfaj.

A *kaczuross polyvahordó* (*Hypochaeris radiata* L.), erdőszéleken a Lucsivnai-fürdő és Új-Tátrafüred mellett. A *foltos polyvahordó* (*H. maculata* L.), gyakori a Tepliczi-hegyek erdeiben. Az *egyvirátú polyvahordó* (*H. uniflora* Will.), gyakori a Tátra erdeiben 950 méternyi magasságtól kezdve egészen föl a törpefenyűs tájig, hol legnagyobb elterjedését nyeri el.

A *piros csakkör* (*Prenanthes purpurea* L.), árnyékos helyeken az egész táj erdeiben. A virágok bíbor-veresek. A *kőfali saláta* (*Lactuca muralis* Gärtn.), közönséges erdőkben s vágásokban.

A *havasi tejőke* (*Mulgedium alpinum* Less.), világos azúrviola, a kátángthoz hasonló virágokkal; a Tátra völgyzugaiban s patakjai mellett; a Nagytarpataki-völgyben a Róza-menedékház közelében és a Felkai-völgyben.

A *csonkagyökerű aszász* (*Crepis praemorsa* Tausch.), a Tepliczi-hegyek bokros helyein. A *jacquin aszász* (*C. Jacquini* Tausch.). A Baba-hegy mészszikláin Lucsivna mellett; a Bélai-havasokon. A *puha aszász* (*C. succisaefolia* Tausch.), a Nyíresben Felka mellett, a késmárki Hosszúerdőben, a Drechslerhäuschen alatt (Wahlenberg), Rokusz mellett (Engler.).

A *régi holgyomál* (*Hieracium pratense* Tausch.), a Kienberg n. hegyen. A *narancsszínű holgyomál* (*H. aurantiacum* L.), sötét narancs-veres virágokkal, az úton Tátrafüredtől a Tarajka felé s a Kereszthalmon. A *kői holgyomál* (*H. saxatile* Jacq.), a Bélai-havasok mészszikláin. A *kőfali holgyomál* (*H. murorum* L.) közönséges valamennyi erdőben.

A *gömbös raponcz* (*Phyteuma orbiculare* L.), gyakori

a mészhegyeken Teplicztől Lucsivnáig. A *fűzérés raponcz* (*Ph. spicatum L.*), sárgás-fehér virágokkal; a Róza-menedékház közelében a Nagytarpataki-völgyben.

A *kereklevelű csengettyűke* (*Campanula rotundifolia L.*), gyakori valamennyi erdőben. A *piczi csengettyűke* (*C. pusilla Haenke*), a Baba-hegy mészszikláin Lucsivna mellett. A *széleslevelű csengettyűke* (*C. latifolia L.*), a késmárki Hosszú-erdőben. (Ilse.) A *kárpáti csengettyűke* (*C. carpatica Jacq.*) mészsziklákon Lucsivna mellett. A *scheuchzer csengettyűke* (*C. Scheuchzeri Vill.*), a Tátra erdeiben, nem ritka a Kereszt-halmon.

A *liliomlevelű harangvirág* (*Adenophora lilifolia Bess.*), kellemes szagú, rövid harangalakú, halványkék virágokkal; a Kienberg-en s a vele határos mészhegyeken Lucsivna mellett.

Az *éjszaki galaj* (*Galium boreale L.*), a szántóföldek mesgyéin Felka mellett. Az *apró galaj* (*G. pusillum L.*), a sárgás-zöld virágokkal ellátott válfaj gyakori a Bélai-havasokon.

A *festő mütge* (*Asperula tinctoria L.*), száraz mészhalmokon a tepliczi források felett. A *galajképi mütge* (*A. galioides M. a B.*), melaphyr- és mészhegyeken Teplicz és Poprád mellett.

A *földi bodza* (*Sambucus Ebulus L.*), a poprádi Schlösschen-hegyen s a bélai erdőkben. A *fecskegyökér méregölő* (*Vincetoxicum officinale Möñch*), a Schlösschen déli lejtőjén Poprád mellett.

A *fecske tarnics* (*Gentiana asclepiadea L.*), közönséges az egész táj valamennyi erdejében. A virágok sötét azúrkekek, igen dúsvirágú, füzéralakú álnyírokban. A *tavaszi tarnics* (*G. verna L. var. angulosa Wahlbg.*), gyakori a Drechslerhäuschen-ben. A *pillás tarnics* (*G. ciliata L.*), Lucsivna mellett s a Bélai-havasokon csak mészkövön.

A *gyujtovánlevelű földpe* (*Erythraea linarifolia Pers.*), tűzezes réteken Teplicz közelében. A *csinos földpe* (*E. pulchella Fries.*), Gánóc mellett mésztuffon, a savanyúvizes források szélein.

A *közönséges murvapik* (*Origanum vulgare L.*), közönséges a melaphyr- és mészhegyek köves, száraz helyein.

A *fürtös és a havasi csombor* (*Calamintha Acinos Clairv és C. alpina Lam.*), a Tepliczi- és Lucsivnai-mészhegyeken.

A *melisszalevelű mozsárvirág* (*Melittis Melissophyllum L.*), bokros helyeken Teplicz és Lucsivna mellett.

A *havasi hunyász* (*Stachys alpina* L.), gyakori a Bélai-havasokon s a Schlösschen-hegyen. A *tisztes hunyász* (*St. recta* L.), száraz, köves helyeken Gánócz mellett.

Az *orvosi árnyó* (*Cynoglossum officinale* L.), gyakori Gánócz mellett az útszéleken.

A *gumós nádálytő* (*Symphytum tuberosum* L.), a késmárki Hosszú-erdőben.

A *kis szeplén* (*Cerinth minor* L.), az út szélein Gánócz s a Schlösschen-hegyen Poprád mellett.

A *keskenylevelű gálna* (*Pulmonaria angustifolia* L.), a Schlösschen déli oldalán, kissé nedves helyeken, *Pulmonaria officinalis* kíséretében.

A *mécs farkkóró* (*Verbascum Lychnitis* L.), gyakori Gánócz s a Schlösschen-hegyen Poprád mellett.

A *scopoli tákajak* (*Scrophularia Scopolii* Hoppe), bokrok között Teplicz és Lucsivna mellett.

A *közönséges gyűszűvirág* (*Digitalis ambigua* Murr.), tekintélyes növény, nagy halvány-sárga, bent világos-barna foltokkal s reczékkal ellátott pártákkal; valamennyi erdőben gránit, mész és melaphyren, helyenként gyakori.

A *széleslevelű szigoráll* (*Veronica latifolia* L.), a Kienberg n. hegyen Lucsivna mellett. A *fogas szigoráll* (*V. dentata* Schm.), a Schlösschen déli oldalán. A *macskafark szigoráll* (*V. spicata* L.), száraz halmokon. Gánócz körül s a Schlösschen-hegyen.

A *salzburgi szálkacsik* (*Euphrasia salisburgensis* Funk.), gyakori a Bélai-havasokon s a Fehértavi-esúcson (Róth M. *)

A *lőgeti kajmácsor* (*Pedicularis silvatica* L.), Tátraháza mellett az „Erlichen“-ben s a Nagytarpataki-völgyben, ritka. A *pálcza kajmácsor* (*P. sceptrum* Carolinum L.), tözegeposványokon a nagyszálóki erdőben, Új-Leszna mögött a Rothbachban s a Lucsivnai-fürdő közelében.

A *gunyoló* és az *erdei fintor* (*Melampyrum pratense* L. és *M. silvaticum* L.), gyakori a Tátrafüred körüli erdőkben.

A *kék szádor* (*Orobancha coerulea* Vill.), az *Achillea Millefolium* gyökerein, Lucsivna mellett a Kienberg-en. A *sárga szádor* (*O. flava* Mart.), az egész növény sárga, mintegy viaszból készítve, majdnem 0.50 méternyi magas; *Petasites albus* gyökerein, a Baba-hegy tövéen Lucsivna mellett; a „Schächten-“ és „Kalkgrund“-ban is (Házslinszky). A *galajszádor* (*O. Gallii* Duby.), *Galium verum* és *Mollugo* gyökerein, Gánócz, Teplicz és Lucsivna mellett.

*) Írásbeli közlései szerint.

A *pikkelyes vicsor* (*Lathraea Squamaria L.*), itt igen ritka; egy völgyzugban a melaphyr-hegyek déli oldalán, a tölgy-erdőben.

A *górnyaktú kankalin* (*Primula longiflora Allion*), a kankalin-félék egyik legszebbike, nagy baraczkaszínű virágokkal, csak a Drechslerhäuschen-ben nő. Az *orvosi kankalin* (*P. officinalis Scop.*), a Karvak (Kehrweg) nevű hegy erdős rétein, a Gánóc-lucsivnai-hegyvonulatban. A *fűlvirág kankalin* (*P. Auricula L.*), a Baba-hegy mészsíkláin Lucsivna mellett s a Drechslerhäuschen-ben.

A *matthiolus cortusa* (*Cortusa Matthioli L.*), nem ritka a Bélai-mészhavasok nedves, árnyékos helyein.

A *havasi harangrongy* (*Soldanella alpina L.*), igen csinos növényke bőrnemű levelekkel s viola, harang-tölcsér alakú, hasított pártával, végálló, több virágú ernyőben. A „major“ válfaj a melaphyr-hegyek északi oldalán; a „minor“ válfaj a Tátra erdeiben, már Új-Tátrafüred közelében; a törpefenyős tájon is túl hág fel s még augusztus havában olvadó hó mellett szakítható.

Az *európai hegyéke* (*Trien taliseuropaea L.*), növényeink közül az egyedüli, melynél virágainak és termés részeinek számát illetve a hetes szám jutott érvényre. A kehely, valamint a fehér, csillagalakú pártának széle hétosztatú; a hímek száma hét, a termés hétkopácsú. Ezen csinos 8—15 centiméter magas növényke, baloldalt azon út mellett nő, mely Tátrafüredtől a Kilátás felé vezet; tözeges talajon Új-Leszna mögött a Rothbachban is található.

A *zöldviratú körtike* (*Pyrola chlorantha Sw.*), mészkövön a Tepliczi-hegyekben. A *kerekdedlevelű körtike* (*P. rotundifolia L.*), Új-Leszna mögött a Rothbach-ban. A *kis körtike* (*P. minor L.*), elég gyakori a Nagy- és Kistarpataki-völgyben. Az *egyoldalú körtike* (*P. secunda L.*), leggyakrabban fordul elő mind grániton, mint mészkövön. Közönséges a Tátrafüred és Új-Tátrafüred körüli erdőkben. Az *egyviratú körtike* (*P. uniflora L.*), nagy, fehér, jószagú virágokkal, sötét árnyékos, nedves helyeken, mind két Tátrafüred közelében, de igen elszórtan.

A *fenyőaljú gázillat* (*Monotropa Hypopitys L.*), sápadt sárga, a *Neotia Nidus avis*-hoz hasonló növény. Árnyékos erdőkben Teplicz és Lucsivna mellett.

A *nagy pimpinella* (*Pimpinella magna L.*), gyakori az erdő szélein Lucsivna mellett, valamint a Bélai-havasok erdeiben.

A *rivin sarlófü* (*Falcaria Rivini Host.*), a szántóföldek mesgyén mésztuff-kövek és görgeteg-közt, Gánóc mellett.

A *gacsos szingallér* (*Bupleurum falcatum* L.), gyakori a Kienberg n. hegyen Lucsivna mellett. A *hosszúlevelű szingallér* (*B. longifolium* L.), a Tepliczi-hegyek bokros helyein.

A *fakó gurgulya* (*Seseli glaucum* L.), melaphyren a Blumenthal n. völgyben Grénicz felé, mészkövön Lucsivna mellett. A *színes gurgulya* (*L. coloratum* Ehrl.), a Kesselberg nevű hegyen Gánócz mellett. A *hegyi tömjénillat* (*Libanotis montana* Crantz.), a Schlösschen melaphyr-hegy déli oldalán Poprád mellett, mészkövön Lucsivna mellett s a Bélai-havasokon. A *köménylevelű derezle* (*Selinum Carvifolia* L.), posványos réteken az erdő tisztásain; a nagyszalóki erdőben; Új-Leszna mögött a Rothbachban. Az *erdei angyelika* (*Angelica silvestris* L.), gyakori a malomárok mellett a Kienberg alatt, de a Poprád-folyó és a Felkai-víz partjain is közönséges.

A *széleslevelű lázerfű* (*Laserpitium latifolium* L.), a Baba-hegy mészszikláin Lucsivna mellett és a Bélai-mészhavasokon a törpefenyűs tájig.

A *turbolya tüskernyő* (*Torilis Anthriscus* Gmel.), a gánóczyi parkban és a melaphyr-hegyek erdeiben.

A *havasi turbolya* (*Anthriscus alpestris* Wim. et Grab.), gyakori a késmárki Hosszú-erdőben.

A *mogyorós baraboly* (*Chaerophyllum bulbosum* L.), erdőszéleken Teplicz mellett. A *borzas baraboly* (*Ch. hirsutum* L.), a Tátra valamennyi erdejében, patakok mellett s nedves helyeken; gyakori a tátrafüredi árok mellett a törpefenyűs táj fölé is hág.

Az *osztrák bordamag* (*Pleurospermum austriacum* Hoffm.), tekintélyes, 1—1½ méternyi magas, ernyőben dús növény, nem ritka a Baba-hegyen Lucsivna mellett és a Bélai-mészhavasokon.

A *piros szaka* (*Sedum Fabaria* Koch.), világos biborszínű virágokkal a Tátrában grániton nem ritka, de igen elszórtan. A Tarajkán, a Nagytarpataki- és Felkai-völgyben. A *fehér szaka* (*S. album* L.), melaphyr-hegyeken Poprád és Grénicz között.

A *borzas fűfű* (*Sempervivum soboliferum* Sims.), csak szélein pillás, egyébként kopasz levelekkel és kelyhekkal; a Kienberg nevű hegyen, Teplicz és Gánócz körül s a Bélai-mészhagyeken.

A *fürtös köttör* (*Saxifraga aizoon* Jacq.), az egész Tátra nedves szikláin. Gyakori a Tarpatak partjain s zuhatagjainak szikláin. A *piczi köttör*, (*S. tridactylites* L.), gyakori Gánócz mellett a Kesselberg nevű hegyen. A *bibircses köttör* (*S. granulata* L.), Hunfalva és Kis-Szalók

mellett (Mauksch); Hazslinszky szerint a Szepességből eltűnt, és újabb időben nem is található.

A *havasi berling*, (*Atragene alpina* L.) fákön és bokron felkapaszkodva, tekintélyes, világos viola-kék virágokkal valamennyi erdőben mind mészkövön, mind melaphyren és grániton.

A *kis virnánecz* (*Thalictrum minus* L.), a Lucsivnai-mészhegyeken.

A *leány kökőrcsin* (*Anemone pulsatilla* L. var. *patens* Wahlb.), igen nagy világos-viola virágokkal, melyek még a levelek kifejlődése előtt kinyílnak; a Lucsivna melletti Baba-hegy mészsíkláin és a Tepliczi-hegyeken.

A *nyári hérics* (*Adonis aestivalis* L.), Teplicz mellett ugaron és gabona között.

A *piczi mizura* (*Myosorus minimus* L.), vízjárta helyeken Késmárk mellett. (Wahlenberg. Hazslinszky).

A *tavaszi szironták* (*Ranunculus aquatilis* L. var. *Petiveri* Koch.) Lucsivna mellett Kalchbrenner.*)

A *kuklókalevelű szironták* (*Ranunculus aconitifolius* L.), a Magas-Tátra völgyzugaiban s meredélyein. A Tarajkáról a Nagytarpataki-völgybe vezető úton s a Felkai-völgyben. Felhág a törpefenyős tájig. Virágai fehérek.

A *hegyi szironták* (*R. montanus* Willd.) nagy arany-sárga virágokkal, a Tátrában mindenütt; gyakori a Kereszthalmon, a törpefenyős tájon túl is felhág. Az *európai torolya* (*Trollius europaeus* L.), czitromsárga, gömbalakúra összehajló kehelylevelekkel, a kerti szirontákhoz hasonló; posványos réteken Teplicz és Uj-Leszna mellett, de a Felkai-völgy „Virágoskert”-jében is, 1773 méternyi magasságban.

A *harang czámoly* (*Aquilegia vulgaris* L.), gyakori a Gánóc-lucsivnai-hegylánczolatnak bokros helyein.

A *moldvai sisakvirág* (*Aconitum moldavicum* Hacquet.), szennyesviola-színű virágokkal, a Schlösschen-hegyen és a Teplicz-lucsivnai-mészhegyeken. A *kétszínű sisakvirág* (*A. variegatum* L.), a Bélai-mészhasasok erdőszélein.

A *füzéres takta* (*Actaea spicata* L.), árnyékos erdőkben Teplicz és Lucsivna között.

A *bűzös poloskavész* (*Cimicifuga foetida* L.) gyakori valamennyi mészhegyen Lucsivna és Teplicz mellett, valamint a Bélai-havasokon is.

Az *odús keltike* (*Corydalis cava* Schweigy & Körte.), nem igen gyakori a Bélai-havasok völgyeiben.

*) Kalchbrenner Károly: „Jelentés a Szepes-megyében 1863. tett természettudományi utazásról.” Írásbeli közlései szerint is.

A borzos *ikrapik* (*Arabis hirsuta Scop.*), a Teplicz és Lucsivna közötti mészhegyek erdőszélein. A homok *ikrapik* (*A. arenosa L.*), mindenütt sziklákon és homokos helyeken, mind grániton, mind mészkövön és melaphyren. *Halleri ikrapik* (*A. Halleri L.*), helyenként gyakori az Ó-Leszna és Rokusz közötti erdőszéleken.

A keserű *foszlár* (*Cardamine amara L.*), mindenütt a Tátra forrásos s posványos helyein. A borzas *foszlár* (*C. hirsuta L.*) a Tepliczi-hegyek erdeiben.

Az *ikrás fogasír* (*Dentaria glandulosa W. & K.*), tekintélyes biborveres virágokkal, nedves helyeken a melaphyr-hegyek éjszaki oldalán, Poprád mellett. A *gumotermő fogasír* (*D. bulbifera L.*) a Drechslerhäuschen nevű völgyben (Wahlenberg.)

A *pompás estike* (*Hesperis matronalis L.*) szintén a Drechslerhäuschen-ben (Hazslinszky).

A csészés *ternye* (*Alyssum calycinum L.*), útszéleken Poprád és Gánócz között, s a Kienberg nevű hegyen.

A *begyes lapicz* (*Lunaria rediviva L.*), a „Wasserschlucht“-ban a Bélai-hegyeken; e növénynek egy másik lelő helyen — a Káposztafalvi-mészhegyek — már ezen vidéken kívül fekszik.

A *bérczi tarsóka* (*Thlaspi alpestre L.*), Lucsivna mellett (Kalchbrenner).

A *daravirág zsázsa* (*Lepidium Draba L.*), útszéleken Gánócz mellett. A *mecsek zsázsa* (*L. rudeale L.*), Késmárkon a katolikus templom mellett. (Hazslinszky.)

A *sikált pajzspár* (*Biscutella laevigata L.*), a Lucsivnai és Bélai-mészhegyeken.

A *sárga rezeda* (*Reseda lutea L.*) útszéleken Gánócz mellett.

A *kereklevelű harmatfü* (*Drosera rotundifolia L.*), kicsi virágocska csinos levelekkel; a levelek mirigyhordó pillaszőrökkel vannak megrakva, melyek a csúcson egy csillogó, üvegtiszta nedvgyöngyöt hordanak. Ez az úgynevezett rovarevő növényekhez tartozik s a Tátrában tőzeg-lápokon, Sphagnum között mindenütt nő. Gyakori Új-Tátrafüred közelében.

A *posvány viola* (*Viola palustris L.*), egy patakocska szélén Nagy-Szalók felett, (Mauksch után Wahlenberg), a Nagy-erdőben (Mauksch), Rokusz mellett (Engler). A *cso-dálatos viola* (*V. mirabilis L.*), a késmárki Hosszú-erdőben (Wahlenberg). A *háromszínű viola* (*V. tricolor L. var. grandiflora.*), nagy sárga és violaszínű pártalevelekkel; a Bélai-hegyeken, de grániton is, mint p. o. a Hochwald

vasuti állomásától a Csorbai-tó felé vezető út mentén, mely lelő hely azonban már vidékünkön kívül esik. A *kétviratú viola* (*V. biflora* L.), a Tátra nedves forrásos helyein, mészkövön és gániton, mint p. o. a Tarpataki-völgyben; felhág 1800 méternyi magasságra.

A *csikkelyes csibehúr* (*Spergula nodosa* L.), az út árkaiban a Kienberg közelében.

A *veres lúdhúr* (*Alsine rubra* Wahlbg.), pázsitokon s útszéleken a tátrafüredi kávéház és a „Flora“ közelében. A *tavaszi lúdhúr* (*A. verna* Bartl.), és az *árlevelű lúdhúr* (*A. laricifolia* Wahlbg.), mindkettő a Bélai-mészhavasokon.

A *hárominú möhringia* (*Moehringia trinerva* Clairv.) a Poprád-folyó partjain.

A *régi csillaghúr* (*Stellaria uliginosa* Murr.) posványos, tözeges réteken Nagy-Szalók és Új-Leszna mellett. A *ligeti csillaghúr* (*St. nemorum* L.) bokrok között a Poprád-folyó mentén.

A *vízi lágyoda* (*Malachium aquaticum* Fries.), az erdős táj forrásos helyein s patakjainak partjain.

A *csomós madárhúr* (*Cerastium glomeratum* Thuill.), réteken és legelőkön (Hazslinszky), a Kistarpataki-völgyben körülbelül 2000 méternyi magasságban (Üchtritz). *Cerastium longirostre*, a *C. triviale* L. egyik válfaja, a Nesselblössén nő (Ilse).

A *klárizsos szegfű* (*Dianthus deltoides* L.), a Kereszt-halmon; gyakoribb a nyugati Tátrában, az erdők tisztás helyein; a Csorbai-tó felé vezető úton. A *tollas szegfű* (*Dianthus plumarius* L., *D. hungaricus* Hausknecht.), a Lucsivna melletti Baba-hegy mészszikláin Teplicz mellett és a Bélai-havasokon.

Az *olasz sziléne* (*Silene italica* Pers.), a Bélai-mészhavasokon a „Kalkgrund“ és „Nesselblösse“ tájain. (Wahlenberg.)

A *Silene nutans* L. var. *infracta* (S. *infracta* W & K.), mind a Baba, mind a Kienberg nevű hegyen Lucsivna mellett, valamint a Bélai-mészhavasokon is előfordul.

A *thüringiai lavatera* (*Lavatera thuringiaca* L.), Gánóc mellett és a poprádi Schlösschen tetején.

Az *erdei mályva* (*Malva silvestris* L.), itt igen ritka; Gánóc mellett egy lóherésen.

A *négyszögű linka* (*Hypericum quadrangulum* L.), a Tátra erdeiben közönséges, kivált verőfényes helyeken, fel a törpefenyős tájig.

A *nagyocska csészészárný* (*Polygala major* Jacq.) nagy rózsaszínű virágokkal, csak Teplicz mellett bokros halmo-

kon, (Krivda) igen korlátolt téren. A *késérű csészeszárny* (*P. amara* L.), azúrkék virágokkal, a Teplicz-lucsivnai-, valamint a Bélai-mészhegyeken, felhág a törpefenyős tájig.

A *borzas füte* (*Euphorbia epithymoides* Jac.), a Schlösschen-től jobb oldalra fekvő hegyen, Teplicz felé. A *baracklevelű füte* (*E. amygdaloides* L.), gyakori a hegyek erdeiben Gánóctól Lucsivnáig, valamint a Bélai-hegyeken.

Az *évelő szélfü* (*Mercurialis perennis* L.), gyakori Grénicz felé a melaphyr-hegyek völgyzugaiban s nedves helyein.

A *ligeti gerely* (*Geranium silvaticum* L.), igen közönséges patakok mellett s az erdők völgyzugaiban s vágásaiban, fel a törpefenyős tájig. A *cseh gerely* (*G. bohemicum* L.), az erdő tisztásain, különösen régi tűzhelyeken a Kienberg keleti oldalán, Lucsivna mellett. A *bakbúzló gerely* (*G. robertianum* L.), gyakori a Gánócz-lucsivnai-hegyvonulatban s a Bélai-hegyeken.

A *sárga len* (*Linum flavum* L.), száraz halmokon a tepliczi források felett.

A *háromlélű csövircs* (*Epilobium trigonum* Schrank), a Nagytarpataki-völgy erdeiben. A *deréce csövircs* (*E. palustre* L.), Lucsivna mellett a Lopusna-völgy forrásos helyein.

Agyűrűs *toborosta* (*Myriophyllum verticillatum* L.), álló vízben a Poprád-folyó mentén.

A *kövi szeder* (*Rubus saxatilis* L.), világos-veres terméssel, a Lucsivnai- és Bélai-mészhegyeken; itt felhág a törpefenyős táj határáig.

A *tavi komorka* (*Comarum palustre* L.), bibor-barnaszínű virágokkal; posványokon és tőzeges lápokon a Rothbachban Új-Leszna mögött, a nagyszalóki erdő alsó részében s a Lucsivnai-tüdő közelében.

A *fehér pimpó* (*Potentilla alba* L.), a késmárki Hosszú-erdőben (Scherfel Szilárd). Az *aranyos pimpó* (*P. aurea* L.), pimpóink közt a legszebb, nagy sötétsárga, az alapon narancs-pettyű virágokkal; közönséges a Tátra erdeiben, fel a törpefenyős tájig. Gyakori a Tátrafüred és Új-Tátrafüred körüli réteken. A *tavaszi pimpó* (*P. verna* var. *opaca*), a melaphyr-hegyek déli lejtőin, Grénicz felé. A *buglyos pimpó* (*P. inclinata* Vill.), száraz, verőfényes réteken Felka mellett. Az *egyenes pimpó* (*P. recta* L.), száraz sziklás helyeken a Schlösschen déli oldalán.

A *szakállós bajnócza* (*Spiraea Aruncus* L.), igen kicsi, de hosszú keskeny füzérekben, bugaszerűen összeálló fehér virágokkal; völgyzugokban, meredélyeken s az erdők

nedves, árnyékos helyein, mind mészkövön, mind grániton. A Baba-hegyen Lucsivna mellett; a Nagytarpataki-völgyben a Róza-menedékház közelében.

A *feketélő zanót* (*Cytisus nigricans* L.), telített sárga, hosszú fűrtöt képező virágokkal, a melaphyr-hegyek déli oldalán. A *borzas zanót* (*C. hirsutus* L.), a ciliatus válfajjal is *Wahlbg.*), gyakori a Teplicz-lucsivnai-mészhegyeken.

A *gacsibás lóhere* (*Trifolium medium* L.), gyakori az erdő szélein Teplicz mellett. A *bérczi lóhere* (*T. alpestre* L.), gyakori a Schlösschen déli oldalán. A *dunamelléki lóhere* (*T. pannonicum* Jacq.), nagy halvány-sárga virágfejecscsel, a késmárki Hosszú-erdőben. (*Wahlenberg.*) Az *eper lóhere* (*T. fragiferum* L.), a kelyhek a termés megéréseig igen megnagyobbodnak s végtére gömbidomra felfúvódnak; nedves réteken Gánócz mellett. A *pej lóhere* (*T. spadicum* L.), a Rokusz mögötti mocsároknak, mindjárt elől. (*Kalchbrenner.*)

A *gombos bóka* (*Astragalus hypoglottis* L.), száraz, köves halmokon és köveken; Teplicz mellett a „Krivdá“-n, mindjárt a források felett; a melaphyr-hegyeken a Schlösschen közelében. Az *édeslevelű bóka* (*A. glycyphyllos* L.), a Gánócz-lucsivnai-hegyvonulatnak vágásaiban és erdőszélein.

Az *ernyős patkócsím* (*Hippocrepis comosa* L.); gyakori mészkövön Teplicz és Lucsivna mellett, s a Drechslerhäuschen nevű völgyben.

A *takarmány csacsöröm* (*Onobrychis sativa* Lam.), útszéleken a Gánócztól éjszakra fekvő hegyen.

A *borsóka babó* (*Vicia pisiformis* L.), sárgás-fehér virágokkal, a Schlösschen déli oldalán. A *ligeti babó* (*V. silvatica* L.), virágai halvány-ibolya színűek, sötét violaszínű erekkel, igen csinos növény, hasonlóképp a melaphyr-hegyeken, de a Drechslerhäuschen-ben is a törpefenyős tájig. A *pannoni babó* (*V. pannonica* Crantz), a késmárki Hosszú-erdőben (*Wahlenberg.*)

A *borzas bükköny* (*Lathyrus hirsutus* L.), Nagy-Szalók mellett. (*Mauksch.*)

A *tavaszi lednek* (*Orobis vernus* L.), gyakori a Gánócz-lucsivnai-hegyvonulaton és a Bélai-mészhegyeken.

2. A törpefenyős táj.

Ha valahol, úgy a Magas-Tátrában alkalmazható teljes joggal a törpefenyős táj elnevezése. Ezen alacsony fenyűnek oly szép és tömött gyűrűjét egyéb hegység

aligha viseli, s itt annál inkább tűnik fel, mivel a kevésbé mélyen bevájt völgyek által megszakított hegytörzsön majdnem egyenletesen tovahúzódnó vonalban elterül.

Sűrűn lép fel a *törpe fenyő* (*Pinus Mughus Scop.*), körülbelül 1450 egészen 1700 méternyi magasságban, jól-lehet már 1170 méternyi magasságban is feltalálható, és 1920 méterre hág fel*). A törpe fenyő valóban igazi képviselője a havasi növényzetnek. Oda lapítva, a földet keresve, alig 1.5 méternyi magasságra felemelkedő, de elég hosszúira elnyúló ágakat eresztve annál jobban tünteti szembe a havasi növényzetnek jellegét, a mennyiben más-kép egyes részeiben egészen erdeinknek egyik óriásához, az erdei fenyűhöz, hasonlít. A havasi növények alacsony, nyomott s tömött volta, melyet az ezen magasságban uralkodó éghajlati viszonyok okoznak, épen a törpe fenyűben nyer különös jellegzetes kifejezést.

A fa- és cserjenemű növények közül a törpefenyős tájban még a következők említendők:

A *gyalogfenyő boróká*-nak *havasi válfafa* (*Juniperus communis L. var. nana Willd.*), mindenütt a Tátra völgyeiben 1580 méternyi magasságon is túl.

A *dárdás fűz* (*Salix hastata L.*), a Bélai-mészhavasokon a Lejtőkön (Leiten. Mészárszék = Fleischbänke). (Wahlenberg). A *myrsineképű fűz* (*S. myrsinites L.*), mészsziklák között a Drechslerhäuschen nevű völgyben, a Homlokoson (Stirnberg) és a többi Bélai-mészhegyeken, 1600—2000 méternyi magasságban. A *reczés fűz* (*S. reticulata L.*) gyakori a Drechslerhäuschen mészszikláin, a Vaskapunál és a többi Bélai-hegyeken. A *csorba fűz* (*S. retusa L.*), a Felkai- és Tarpataki-völgy köves helyein s görgeteg között, 1600—2200 méternyi magasságban.

A *kövi ribiszke* (*Ribes petraeum Wulf.*), virágai biborveresek, a Felkai-völgyben, mindjárt nyilatánál a Kereszt-halmon felül elég gyakori.

Füнемű növények:

Az *éjszaki woodsia* (*Woodsia hyperborea R. Br.*), az ó-lesznai sziklafalon. (Hazslinszky).

A *dárdaképű páprág* (*Aspidium Lonchitis Sw.*), a Bélai-mészhavasokon; gyakori a Drechslerhäuschen nevű völgyben.

A *hegyi hólyagharaszt* (*Cystopteris montana Link.*, valamint a *sudetica válfaj* is), a Bélai-mészhavasokon, a Vaskapunál. (Hazslinszky.)

*) Fuchs Frigyes: Die Centralkarpathen. Pest. 1863.

A *szelágo korpafü* (*Lycopodium Selago L.*), legelőkön és sziklákon a Felkai- és Tarpataki-völgyekben. A *havasi korpafü* (*L. alpinum L.*), a Veres- és Kőpataki-tó mellett; a Lomniczi-csúcs alatt a Tarpataki-völgy felé. (Hazslinszky.)

A *töviskés szelagócska* (*Selaginella spinulosa A. Braun.*), kicsi sárgás növényke; elég gyakori a Drechslerhäuschen sziklafalai között.

A *miceli komócsin* (*Phleum Michelii Allion*), a Drechslerhäuschen-ben, a Mészárszékeken. (Wahlenberg.) A *havasi komócsin* (*Ph. alpinum L.*), mindenütt a Tátra gyepes helyein; gyakori a Tarpataki- és Felkai-völgyben, 1300—1900 méterig.

A *sziklai tippán* (*Agrostis rupestris All.*; *A. alpina Wahlbg.*), az egész Tátra sziklás helyein. Gyakori a Felkai-völgyben, a Nagyszalóki-csúcson s a Tarpataki-völgyben, 1500—2200 méterig.

A *tarka zab* (*Avena versicolor Vill.*), gyakori a Tarpataki- és Felkai-völgyben, 1500—2000 méterig. A *sárga zab* (*A. flavescens Gaud. var. carpatica Host*), a Felkai-völgyben a vízesés mellett; a Nagytarpataki-völgyben az alpestris válfaja a Bélai-mészhegyeken a törpefenyős tájig. (Hazslinszky.)

A *tarka csenkesz* (*Festuca varia Haenke*), a Tarpataki-völgyben a Nagy-vízesés mellett; a Drechslerhäuschen n. völgyben. A *kárpáti csenkesz* (*T. carpatica Dietr.*), a Drechslerhäuschen nevű völgyben s a Mészárszékeken. (Hazslinszky.)

A *ngülláb sás* (*Carex lagopina Wahlbg.*), a Mészárszékeken (Hazslinszky), a Kistarpataki-völgyben (Fritze u. Ilse). A *gyepi sás* (*C. caespitosa L.*) a Zöld-tó mellett. (Wahlenberg. Heuffel.*) A *feketés sás* (*C. atrata L.*), az egész Tátrában eléggé el van terjedve és pedig mind a conglomerata, mind a laxa válfaja. Gyakori a Tarpataki- és Felkai-völgyben, 1500—2100 méterig. A *hajszál sás* (*C. capillaris L.*) a Drechslerhäuschenben s a Durándi-hegyen; (Wahlenberg); a Nesselblössén (Ilse). A *kormos sás* (*C. fuliginosa Schk.*), a Zsdjar melletti Nagy-karámban (Velki Kosar) az erdő felső határán (Kalchbrenner), a Homlokoson (Hazslinszky.) A *mindígzöld sás* (*C. sempervirens Vill.*) az egész Tátrában gyakori 1500—2000 méterig. A *merő sás* (*C. firma Host.*), a Nagy- és Kistarpataki völgyben, 1400—2000 méterig.

*) Heuffel J. M. D.: Fragmenta monographiae Caricum Hungariae etc. edidit in Linnae Aug. Kanitz, 1863. külön lenyomat.

A *hüvelyes gyapu* (*Eriophorum vaginatum* L.), posványos tőzeges talajon; a Felkai-völgy Virágos-kertjében 1773 méternyi magasságban. A *scheuchzer gyapu* (*E. Scheuchzeri Hoppe*), a Felkai-völgy Virágos-kertjében (Dr. Szontagh Miklós az Ö. B. Z. XIV. 282 l.).

A *barna luzula* (*Luzula spadicea* DC.), az egész Tátra sziklás, gyepes helyein; gyakori a Felkai- s Tarpataki-völgyben; a Nagyszalóki- és Gerlachfalvi-csúcson (Róth M.), 1500—2300 méterig. A *füzéres luzula* (*L. spicata* DC.). a Homlokosan (Hazslinszky), a Kistarpataki-völgyben (Fritze et Ilse).

A *czérnaszáu szittyó* (*Juncus filiformis*), tőzeges talajon a Zöld-tó mellett (Wahlenberg), gyakoribb vidékünkön kívül a Krivánon. A *hármáságú szittyó* (*J. trifidus* L.), sziklás helyeken igen sűrű pázsitokat képez s az egész Tátrán honos. Nem ritka a Felkai- és Tarpataki-völgyben; a Király-orrón (Róth M.), 1500—2200 méterig. A *hárompolyvájú szittyó* (*J. triglumis* L.), a Mészárszékeken (Heuffel), a Lengyel-nyerges (Seid).

Az *egyviratú lloydia* (*Lloydia serotina Salisbury.*), kicsi növényke nagy fehér virággal, az egyes leplek három veres csíkkal ellátva. Az egész Tátra gyepes helyein; nem ritka a Felkai-völgyben, a Virágos-kert feletti gyepes lejtőkön.

A *metélő hagyma* (*Allium Schoenoprasum* L. var. *alpinum*) tőzeges talajon a Nagytarpataki-völgyben, 1900 méternyi magasságban. Itt minden részében nagyobb s dúsabb, azonban a kertbe átültetve már a harmadik nyáron nem lehet többé a közönséges metélő hagymától megkülönböztetni.

A *szárölelő nyakrovat* (*Streptopus amplexifolius* DC.) a Nagytarpataki-völgyben (Hazslinszky), a Zöldtavi-völgy nyilatánál (Kalehbrenner), a Feketevíz-völgyében (Schwarzwasser-Thal) Rokusz mellett (Engler), mindig csak egyenként.

A *fehéres tarbíbircs* (*Gymnadenia albida* Rich.), gyakori az egész Magas-Tátrán; többnyire e tájon fordul elő, azonban igen mélyre száll le és már a Lucsivnai-fürdő parkjában is található.

A *szívlevelű listera* (*Listera cordata* R. Br.), a Késmárki-kosár (juhászgúnyhó) felett (Hazslinszky), a Fehér-víz-völgyében (Weisswasser-Thal) (Engler).

A *fiadzó czikszár* (*Polygonum viviparum* L.), fehér vagy vereses virágokkal, elszórtan mindenütt a Tátrában. Gyakori a Felkai- és Tarpataki-völgyekben.

A *hegyi útilapu* (*Plantago montana Lam.*), a Nyergen (Kopa-hágó). (Üchtritz).

A *havasi gerebcsin* (*Aster alpinus L.*) nagy tekintélyes virágfejecsekkel, a sugár világos-azurviola, a bög sárga. Gyakori a Drechslerhäuschen mészszikláin, a Homlokoson és a Lejtőkön.

A *attikai küllőrojt* (*Erigeron atticum Vill.*), a Drechslerhäuschen nevű völgyben, közvetlen a mészsziklák alatt. A *havasi küllőrojt* (*E. alpinum L.*), gyakori a Homlokoson, a Lejtőkön és a Bolond-Gerőn (Thörichter Gern). Az *egyviratú küllőrojt* (*E. uniflorum L.*), úgy látszik, hogy ez mi nálunk a grániton előforduló *E. alpinum* egyik alakja, azonban első pillanatra felismerhető és jól megkülönböztethető. A Kistarpataki-völgyben nem ritka.

A *havasi aranyvirág* (*Chrysanthemum alpinum L.*), az egész Tátrán, 1500—2400 méterig.

A *füzéres üröm* (*Artemisia spicata Wulf.*), elszórtan mindenütt a Bélai-havasok mészszikláin, 1550—1900 méterig.

A *galléros gyopár* (*Gnaphalium Leontopodium L.*), a Bélai-mészhavasokon; a Drechslerhäuschen-ben, jelenleg már csak megmászhatatlan sziklarepedésekben. A *norvégiai gyopár* (*G. norvegicum L.*), nem épen gyakori a Tarpataki- és Felkai-völgyben. A *henyélő gyopár* (*G. supinum L.*) néhány centiméter magas növényke, az egész Tátra pázsitjain s köves helyein. A Felkai- és Tarpataki-völgyekben, 1500—2000 méterig. A *kárpáti gyopár* (*G. carpaticum Wahlbg.*), mind grániton, mind mészkövön. A Felkai-völgy sziklafalain, a Virágos-kerttől baloldalt s a Lejtőkön. A Tátrafüredtől a Nagytarpataki-völgybe vezető út mellett, a Tarajka közelében. (Bonnier Gaston.*)

A *clusius zergegyök* (*Aronicum Clusii Koch*), az egész Tátra gyepes helyein, sziklákon és görgeteg között, 1500 métertől felfelé a legmagasabb csúcsokig

A *kotschy csükküllő* (*Centaurea Kotschyana Koch.*), a Drechslerhäuschen mészszikláin.

A *pongolya pitypang* (*Taraxacum officinale Wigg. var. alpinum*), a Felkai- s Tarpataki-völgyben.

A *gyapjas holgyomál* (*Hieracium villosum Jacq.*) a Bélai-mészhavasokon, a Vaskapu, Drechslerhäuschen, Homlokos s a Lejtőktől a Bolond-Gerőig. A *havasi holgyomál* (*H. alpinum L.*), a törpefenyős tájban mindenütt, réteken, (egelőkön s köves helyeken; már a Tarpatak vízeséseinél.

*) Szóbeli közlései szerint.

Az *alacsony holgyomál* (*H. humile Jacq.*), a Drechslerhäuschen nevű völgyben. (*Hazslinszky.*) A *csakkörképű holgyomál* (*H. prenanthoides Vill.*), a Drechslerhäuschen mészsíklafalai alatt, nem épen ritka.

A *havasi csengettyűke* (*Campanula alpina Jacq.*), nagy, kék, áthajtó virágokkal, néha igen dúsvirágú példányokban; gyakori az egész Tátrán, 1500—2400 méterig.

Az *évelő svertia* (*Swertia perennis L.*) szürkés-violett színű, sötétebben pettyezetett virágokkal, valamennyi völgy nedves, vizes helyein, mind grániton, mind mészkövön, 1600—1800 méterig.

A *pettyezetett tarnics* (*Gentiana punctata L.*), tekintélyes virág, halvány-sárga, biborszínűen pontozott virágokkal, gyepes bokros helyeken s a törpefenyű között mindenütt, de igen elszórtan. A gyökérszedők nagyon keresik s e miatt folyton győrül; 1300—2000 méterig. A *szártalan tarnics* (*G. acaulis L.*), mi nálunk csak mészkövön a Bélai-havasokon. Gyakori a Drechslerhäuschen nevű völgyben. Kicsivirág, igen nagy, sötét-azurkék pártával. A *havasi tarnics* (*G. nivalis L.*), hasonlóképp igen szép kék, de kicsi virággal, a Drechslerhäuschen nevű völgyben s a vele szomszédos mészhegyeken.

A *havasi szeplén* (*Cerintho alpina Kit.*), sziklafalak alatt a Drechslerhäuschen nevű völgyben, ritka.

Az *erdei miszót* (*Myosotis silvatica Hoffm. var. alpina.*), nagy, szép azurkék virágokkal; igen gyakori a törpefenyűs tájban, sőt még azontúl is, az egész Tátrán.

A *levéltelen szigoráll* (*Veronica aphylla L.*), a Drechslerhäuschen nedves forrásos helyein. A *havasi szigoráll* (*V. alpina L.*), gyepes helyeken s sziklák alatt, a Tarpataki- és Felkai-völgyben, igen elszórtan. A *kövi szigoráll* (*Scop.*), a Drechslerhäuschen sziklás helyein.

A *havasi bartsia* (*Bartsia alpina L.*), sötétszínű virágokkal, az egész Tátra nedves helyein, 1500—1900 méterig.

A *tarka kajmocsor* (*Pedicularis versicolor Wahlbg.*), világos-sárga, a felső ajak alatt biborszínűen pettyezetett virággal; az egész Tátra sziklás, nedves helyein, mind grániton mind mészkövön, 1580—2200 méterig. *Hacquet kajmocsor* (*P. Hacquetii Graf.*), tekintélyes virág, kénsárga virágokkal; tözegezes talajon a Tarpatak partjain, 1350—1700 méterig. A *gyűrűs kajmocsor* (*P. verticillata L.*), biborszínű virágokkal, közönséges az egész vidék gyepes helyein s legelőin, 1300—2000 méterig.

A *havasi lapor* (*Rhinanthus alpinus Baumgart.*), a Felkai-völgyben a Gránát-fal alatt s a Zöld- és Veres-tó közötti lejtőn. (Róth M.)

A *havasi hízóka* (*Pinguicula alpina L.*), különösen a mészhegyek vizes s nedves helyein; gyakori a Drechslerhäuschenben, de grániton is a Nagytarpataki-völgyben.

A *borzas müköcs* (*Androsace villosa Wahlbg.*), a Bélai-mészhasasokon, gyakori a Drechslerhäuschen nevű völgyben és a Lejtőkön, 2016 méterig. A *tompalevelű müköcs* (*A. obtusifolia Allion.*), a gránithegyek sziklás, gyepes helyein mindenütt, de igen elszórtan. A Felkai- s minds két Tarpataki-völgyben, 1450—2000 méterig.

Az *apró kankalin* (*Primula minima L.*), igen rövid, legfeljebb 2-5 centiméter magas szárral, de ép oly széles világos-bíborveres pártaszéllal; gyakori a Felkai- és Tarpataki-völgyben s a Gerlachfalvi-csúcs alatt (Róth M.), olvadó havon virágzik, másodszer augusztus és szeptember havában.

A *szirontákképlű szingallér* (*Bupleurum ranunculoides L.*), a Drechslerhäuschen mészszikláin.

A *havasi medvegyök* (*Meum Mutellina Gärtn.*), gyepes helyeken s legelőkön mindenütt, úgy grániton, mind mészkövön, 1550—2300 méterig.

A *levéltelen gaya* (*Gaya simplex Gaud.*), a Homlokoson és Lejtőkön. (Hazslinszky.)

A *Fischer dörderezele* (*Conioselinum Fischeri Wimm & Grab.*), a Drechslerhäuschen nevű völgyben és sziklák között gyepes völgyzugokban.

Az *orvosi archangyélika* (*Archangelica officinalis Hoffm.*) bokros, köves helyeken, a Gerlachfalvi-csúcs völgyzugai-ban a Felkai-völgy felé és a Tarpataki-völgyben.

A *keskenylevelű tápsir* (*Heracleum angustifolium Jacq.*), a Felkai-völgyben és a Nagyszalóki-csúcson a Három-tó mellett.

Az *archangyélika lázerfü* (*Laserpitium Archangelica Wulf.*), a Kőpataki-tó völgyében (Steinbachsee-Thal). (Hazslinszky.)

Az *illatos myrrhafü* (*Myrrhis odorata Scop.*), a Drechslerhäuschen nevű völgyben. (Hazslinszky.)

A *szagostövű rózsika* (*Rhodiola rosea L.*), nedves helyeken, elég gyakori; a Felkai- és Nagytarpataki-völgyben, 1400—1700 méterig.

A *gyászoló szaka* (*Sedum atratum L.*), a Bolond-Gerőn. A *mászó szaka* (*S. repens Schleich.*), a Felkai-völgyben az

Örökös-eső (Ewiger Regen) mellett s a Nagytarpataki-völgyben 1600—2000 méterig.

A *hegyi fűfű* (*Sempervivum montanum* L.), rózsapiros virágokkal; leggyakoribb a törpefenyűs táj száraz, sziklás helyein, de leszáll az erdős tájba is.

A *holgyomállevelű köttör* (*Saxifraga hieracifolia* W. & K.), a Bolond-Gerő északi oldalán; a Nagytarpataki-völgyben; a Felkai-völgy Virágos-kertjében, 1780—2000 méterig. A *kékelő köttör* (*S. caesia* L.), gyakori a Drechslerhäuschen mészszikláin és a Vaskapu mellett. Az *őszi köttör* (*S. aizoides* L.), a Drechslerhäuschen nedves helyein. A *mohképi köttör* (*S. muscoides* Wulf.), gyakori a Felkai-, a Nagy- és Kistarpataki-völgyben; felszáll a legmagasabb csúcsokra is. A *tartós köttör* (*S. perdurans* Kit.), a Mészárszékeken és a Bolond-Gerőn. A *műköcs köttör* (*S. androsacea* L.), a Felkai- és Tarpataki-völgyek nedves helyein és olvadó hó mellett. A *felegyenesedő köttör* (*S. adscendens* L.), nem igen közönséges a Bélai-mészhegyeken, a Lejtőkön és a Baba-hegyen Lucsivna mellett (Kalchbrenner.) A *kárpáti köttör* (*S. carpatica* Rechb.), nem igen ritka a Felkai- s Tarpataki-völgy árnyékos nedves helyein s sziklák alatt. A Gerlachfalvi-csúcson is (Róth M.), 1580—2400 méterig.

A *havasi kökörcsin* (*Anemone alpina* L.), nagy fehér, kívülről kissé kékesen hamvazott virágokkal, igen gyakori az egész Tátrán. Magassága szerint május—július havában virágzik, ősszel többnyire másodszorra. 1200—2200 méterig. A *nárczis kökörcsin* (*A. narcissiflora* K.), a fehér virágok a szár végén egy többvirágú (3—6) ernyőt képeznek. Gyakori a Felkai-völgy Virágos-kertjében, de a többi völgyben is, úgy grániton, mind mészkövön, 1500—2200 méterig.

A *bérczi szironták* (*Ranunculus alpestris* L.), a Bélai-mészhegyeken; a Lejtőkön és a Bolond-Gerőn. A *gyilkos szironták* (*R. Thora* L. var. *carpaticus* Grieseb.), nem igen ritka a Homlokoson, Mészárszékeken, Bolond-Gerőn és a Durándi-hegyen. (Durlberg.)

A *magas sarkvirág* (*Delphinium elatum* L.), viola-azúrkék virágokkal, mind mészkövön, mind grániton; a Drechslerhäuschen-ben, a Felkai-völgy Virágos-kertjében és a Gerlachfalvi-csúcs katlanjának meredélyein.

A *katinka sisakvirág* (*Aconitum Napellus* L.), nedves helyeken s törpefenyűk között, az egész Tátrán honos, 2000 méteren felül is.

A *havasi ilrapik* (*Arabis alpina* L.) az egész Tátra patakjai mentén, úgy grániton mind mészkövön, 1300—

1800 méterig. A *pillás ikrapik* (*A. ciliata* R. Br.), a Drechslerhäuschen nevű völgyben. A *rukerczlevelű ikrapik* (*A. bellidifolia* Jacq.), a Drechslerhäuschen nedves helyein. Az *elhanyagolt ikrapik* (*A. neglecta* Schultes), világos rózsaszínű virágokkal, a havasi patakok kavicsa között, a Felkai-völgy nedves, sziklás helyein és a Nagy- és Kistarpataki-völgyben, 1600–2200 méterig.

A *Cheiranthus helveticus* Wahlbg. Ascherson szerint az *Erysimum strictum* Fl. d. Wett. egyik hosszbeczű válfaja; Üchtritz szerint nem különbözik a *Cheiranthus alpinus* Wahlbg.-tól. Ezen növény minden esetre még pontosabban megvizsgálandó. A levelek nem csak három, hanem négy- és öt-osztatú szőrökkel vannak behintve, mely körülmény tekintetbe veendő, a mennyiben az *Erysimum*-faj meghatározásánál a szőrösödéssre súlyt fektetünk. Elég gyakori mészsziklák alatt a Drechslerhäuschen nevű völgyben.

Az *éklevelű szikladisz* (*Petrocallis pyrenaica* R. Br.), a Homlokoson és a Drechslerhäuschenben (Hazslinszky).

A *kövér daravirág* (*Draba aizoides* L.), a Bélai-mészhegyeken a Vaskaputól a Bolond-Gerőig. A *molyhos daravirág* (*D. tomentosa* Wahlbg.), a Homlokoson és a Hátsó-Mészárszéken (Wahlenberg), a Drechslerhäuschenben (Üchtritz.)

A *havasi kernera* (*Kernera saxatilis* Rchb.), a Drechslerhäuschen nevű völgyben.

Az *orvosi kandalfű* (*Cochlearia officinalis* L.), a Felkai-völgy Virágoskert-jében és a Nagytarpataki-völgyben 1780 méternyi magasságban.

A *havasi hutchinsia* (*Hutchinsia alpina* R. Br.), a Homlokoson, a Lejtőkön és a Bolond-Gerőn.

A *sziklai tetemtoldó* (*Helianthemum oelandicum* Wahlbg.), gyakori a Durándi-hegyen, de a Bélai-mészhegyeken is.

A *szagyan csibehúr* (*Spergula saginoides* L.), a Nagyvízesés mellett a Tarpataki-völgyben (Hazslinszky), s a Lejtőkön (Wahlenberg.)

A *pillás homokhúr* (*Arenaria ciliata* L.), közönséges a Bélai-mészhavasokon.

A *madárhúr csillaghúr* (*Stellaria cerastoides* L.), a Zöld-tó partjain.

A *havasi madárhúr* (*Cerastium alpinum* L. var. *lanatum*), a Bolond-Gerőn; a Gerlachfalvi-, Nagyszalóki- és Fehértavi-csúcson (Róth M.). A *széleslevelű madárhúr* (*C. latifolium* L.), a Felkai- és Kistarpataki-völgyben.

A *terjedő derczefű* (*Gypsophila repens* L.), gyakori

a Drechslerhäuschen mészszikláján, a Kistarpataki-völgyben (Pantocsek.*)

A *buglyos szegfű* (*Dianthus superbus* L. var. *D. Wimmeri*. Wich.), a Veres-agyag (Rother Lehm) mellett.

A *négyfogu sziléne* (*Silene quadrifida* L.), a Drechslerhäuschen forrásos helyein s a Felkai-völgyben az Örökös-
eső közelében. A *száratlan sziléne* (*S. acaulis* L.), néha egész szikladarabokat gypszerűen főd be, virágai világos-biborszínűek; az egész Tátrán 1500 métertől a legmagasabb csúcsokig.

A *fekete mármorka* (*Empetrum nigrum* L.), az egész Tátra sziklás helyein, már a Tarpataki-völgyben, sziklákon az út mellett a Nagy-vízesés felé.

Az *évelő len* (*Linum perenne* L.), gyakori a Drechslerhäuschen nevű völgyben.

A *lúdhírlevelű csövircs* (*Epilobium alsinaefolium* Vill.), és a *havasi csövircs* (*E. alpinum* L.), mindkettő a Felkai- és a Tarpataki-völgyek nedves sziklás helyein.

A *tavaszi pimpó* (*Potentilla verna* L. var. *alpina* = *P. salisburgensis* Hänke.), a Felkai-völgyben a tó mellett.

A *hegyi ciklász* (*Geum montanum* L.), tekintélyes sárga pártával; igen közönséges s legelterjedtebb a törpe-fenyős tájban, de az erdős tájban és a legmagasabb csúcsokon is.

A *nyolczszirmú magcsákó* (*Dryas octopetala* L.) szép fehér virággal; a Bélai-mészhavasokon a Vaskapu mellett és a Drechslerhäuschen nevű völgyben, de Lucsivna mellett a Baba-hegy mészszikláján is nő.

A *barna lóhere* (*Trifolium badium* Schreb.), a virágfejecskék kivirágzásnál aransárgák, de csakhamar gesztenyebarnára változnak, elég nagyok; a Drechslerhäuschen nedves helyein.

A *havasi kölencse* (*Phaca alpina* L.), az Előlső-Mészárszéken és a Veres-tó mellett sziklafalakon (Hazslinszky). A *zordon kölencse* (*Ph. frigida* L.), a Drechslerhäuschen mészszikláján.

A *hegyi csajkár* (*Oxytropis montana* DC. = *Ox. carpatica* Üchtritz), és a *Haller csajkár* (*Ox. Halleri* Bunge), szintén a Drechslerhäuschen mészszikláján. A *mezei csajkár* (*Ox. campestris* DC.), a Bolond-Gerőn.

A *déli bóka* (*Astragalus australis* Lam.), a virágok itt sárgás-fehérek, fekete-violaszínű csajkával, és a *havasi*

*) Dr. Aug. Neilreich: „Ungarn's und Slavon. Gefässpflanzen“ szerint.

bóka (*A. alpinus* L.), virágai ibolyaszínűek, sötétebb csíkokkal; mindkettő a Drechslerhäuschenben. A *lednek bóka* (*A. oroboides* Horn.) a Hátsó-Mészárszéken (Wahlenberg.)

A *függős baltaczim* (*Hedysarum obscurum* L.) nagy biborszínű virágokkal, a fentebb elősorolt pillangós-félék közül a leggyakoribb. A Drechslerhäuschentől a Bolond-Gerőig, de a Felkai-völgyben is a Gránát-fal alatt.

3. A havasi táj.

Ott, hol végtére a törpe fenyő sem találja meg többé a tenyésztésre szükséges feltételeket, hol minden cserjenemű vegetatio majdnem végképen eltűnik, vagy csupán a kö-zethez szorosan odakapaszkodó havasi fűzekben tengődik, kezdődik a havasi táj. Itt többnyire már a kopár szikla és a közetről folyton lemorzsolódó roppant mennyiségű görgeteg és törmelék az uralkodó. Sziklahasadékokban és egyéb jobban védett helyeken egyenként és árván zöldül-nek a növények és sietnek legjobban felhasználni azon fölötté rövid időt, mely tenyészeti pályafutásuk bevégez-sére van szánva.

A különbség a törpefenyős és havasi táj viránya között igen csekély. Az itten felsorolandó növények közül a legtöbb sokkal mélyebbre fekvő termő helylyel is bír, és épen azok, melyek a legfelső emelkedéseken nőnek, mélyen alant a törpefenyős tájon is előfordulnak. Más-részt igen sok fentnevezett növény ezen tájba is tartozik, különösen jellegzetesek azonban a következők:

A *kétsoros sesleria* (*Sesleria disticha* Pers.) és a *gindár perje* (*Poa laxa* Hünke), itt a legelterjedtebb fűvek és mindenütt találhatók.

A *havasi kosbor* (*Chamorchis alpina* Rich.), a Bolond-Gerő csúcsán, a Drechslerhäuschen nevű völgyben (Ilse) és a Homlokoson. (Engler.)

A *fűnemű fűz* (*Salix herbacea* L.), a fűzek legkiseb-bike, néha csak kétlevelű; elég gyakori a Felkai-völgyben a Virágos-kert felett a Hosszú-tó felé.

A *kétnyelecsű savaska* (*Oxyria digyna* Campdera = *Rheum digynum* Whlbg.), görgeteg között és sziklákon a Lengyel-nyereg alatt.

Az *abrutlevelű úszógér* (*Senecio abrotanifolius* L., *S. carpaticus* Herb.), a Lengyel-nyergen, a Bolond-Gerő éjszaki oldalán és a Király-orron (Róth M). A *havasi úszógér* (*S. incanus* L.), görgeteg között a Kistarpataki-völgyben az Öt-tó mellett és a Hosszú-tó felett; a Ger-

lachfalvi-csúcsen (Róth M.) A kopasz válfaj a *S. carniolicus* Willd.

A *havasi saussurea* (*Saussurea alpina* DC.), a Gerlachfalvi-csúcs sziklazugaiban a Virágos-kerttől balra; a széleslevelű válfaj *macrophylla*, a Homlokoson (Hazslinszky.) A *törpe saussurea* (*S. pygmaea* Spreng.), a Bolond-Gerőn, a Szekrényes (Kastenberg) déli és a Lomniczi-csúcs délnyugati oldalán; a Fehértavi-csúcsen (Róth M.)

A *pitüpany oroszlánfag* (*Leontodon Taraxaci* 1 oisel), a Virágos-kert felett a Felkai-völgyben; a Zöld-tó mellett és a Lejtőkön. (Wahlenberg.)

Az *ikrás holgyomál* (*Hieracium glanduliferum* Hoppe), a Lomniczi-csúcsen és a Lejtőkön (Hazslinszky); a Fehér-tó mellett (Hausknecht.)

A *kövészvirágú raponez* (*Phyteuma pauciflorum* L.) a Lomniczi-csúcs alatt (Kitaibel)?

A *jeges tarnics* (*Gentiana glacialis* Vill.), a Bolond-Gerőn és Lejtőkön. A *hideg tarnics* (Cs. *frigida* Haenke), alig négy centiméternyi hosszú, a havasi virány példányképe gyanánt tekintendő, de mindamellet a törpe fenyő közt is előfordul p. o. a Tüzelő-kő (Feuerstein) mellett a Nagytarpataki-völgyben, körülbelől 1600 mtrnyi magasságban; azután a Hosszú-tó mellett és a Lengyel-nyergen; a Lomniczi-csúcsen (Wahlenberg); mindjárt a Nagyszalóki- és Gerlachfalvi-csúcs alatt. (Róth M.). Virágai halványsárgák, kékes-zöld csikokkal.

A *csuklyás kötőr* (*Saxifraga retusa* Gouan), kis, biborszínű virágokkal a földhöz szorosan szorított rövid száron, sziklákön a Gerlachfalvi-csúcs északkeleti oldalán, a Felkai-völgyben, a Lengyel-nyergen. (Hazslinszky.) Az *ellenes levelű kötőr* (*S. oppositifolia* L.), kúszó szárral s nagy, violaveres virágokkal; megmászhatatlan sziklákön a Gerlachfalvi-csúcsen és a Nagytarpataki-völgyben; a Hinczó-tó felett is a Menguszfalvi-völgyben (utóbbi lelőhely vidékünkön kívül) és Wahlenberg szerint a Hátsó-Lejtőkön és a Bolond-Gerőn. Tehát úgy grániton, mind mészkövön. A *mohforma kötőr* (*S. bryoides* L.), virágai aránylag nagyok, sárgások, sötétebb pontokkal; sziklákön jobbról-balra a Virágos-kerttől, a Tarpataki-völgyben, a Zöld-tó felett; a Lomniczi- és Gerlachfalvi-csúcsen (Wahlenberg, Róth M.)

A *rutalevelű szironták* (*Ranunculus rutaefolius* L.), a virágok fehérek, a szíromnyak sötétsárga; olvadó hó mellett a Hosszú-tó mellett a Felkai-völgyben; a Fehér-tó

mellett (Wahlenberg). — A *jeges szironták* (*R. glacialis L.*), virágai fehérek, rózsaszínű lehellettel, a kelyhek érdes-szőrűek; hasonlóképen olvadó hó mellett sziklahasadékokban a Lengyel-nyereg alatt, a Kalánfüves-tó (Löffelkraut-See) felett a Nagytarpataki-völgyben; a Gerlachfalvisúcscon (Róth M.) A *törpe szironták* (*R. pygmaeus Wahlbg.*), igen kicsi, 2—3 centiméternyi hosszú növényke, piczi sárgás virággal, hasonló a *Ranunculus sceleratus* törpe példányaihoz; a Kistarpataki-völgyben a Közép-orom alatt (Mittelgrat-Thurm. Fritze u. Hausknecht); mindjárt a Lorenz-horhos alatt, átjáró a felső Wahlenberg-tótól (Negyedik Furkotai-tó) a Szolyszkón át a Mlinicza-völgybe, az utóbbi völgy felé néző lejtőn (Róth M.). Ezen második lelőhely már vidékünkön kívül esik.

A *havasi mák* (*Papaver alpinum L.*) fehér virággal; görgeteg között a Szekrényes északkeleti oldalán; a Felkai-tó mellett. (Róth M.)

A *szakaképű Cherleria* (*Cherleria sedoides L.*), apró növényke, fehéres, többnyire hiányzó pártalevelekkel; a Lengyel-nyergen és hozzája hasonló helyeken nem ritka.

A *jég szegfű* (*Dianthus glacialis Haenke*), nagy biborveres vagy rózsaszínű virágokkal; kavicsos, sziklás helyeken a Virágos-kert felett a Felkai-, Nagy- és Kistarpataki-völgyben, de mélyen alant is a Tarpatak pártjain a gránit bányák alatt a Nagytarpataki-völgyben; a Zöld-tó mellett. (Róth M.)

A *terjedő cziklász* (*Geum reptans L.*), olvadó hó mellett sziklákon és törmeléken a Hosszú-tó felett a Felkai- és a Nagytarpataki-völgyben; egészben véve ritka, helyenként gyakori.

Befejezésül szabad legyen: az Ecole normale supérieure tanárának, Dr. Bonnier Gaston úrnak Párisban; a magyar tudományos akadémia r. tagjának és az eperjesi ág. hitv. collegium tanárának, Hazslinszky Frigyes úrnak; a magyar tudományos akadémia rend. tagjának, Kalchbrenner Károly esperes és lelkész úrnak Szepes-Olasziban; az iglói ág. h. gymnasium tanárának és ezen Évkönyv szerkesztőbizottság elnökének, Róth Márton úrnak, valamint Új-Tátrafüred tulajdonosának Dr. Szontagh Miklós úrnak, kik dolgozatomat részint egyes növények új lelőhelyeinek megnevezése által, részint más módon lényegesen elősegítették, legbensőbb köszönetemet kifejezni.

Sajtóhiba-igazítás.

Ezen Évkönyv első cikkében, — VI. évfolyam. 1879. 249. lap. — a (*Phalaris arudinacea* L.) utáni hely: „mely egyébként Nagy-Szalóknál nedves réteken is nő“ törülendő és két sorral mélyebbre a (*Phragmites communis* Trin.) után helyezendő.

A 264. lap — 13 és 14 sorába „mécsharkkóró (*Verbascum Lychnitis* L.)“ helyett: „fekete farkkóró (*Verbascum nigrum* L.)“ teendő.
